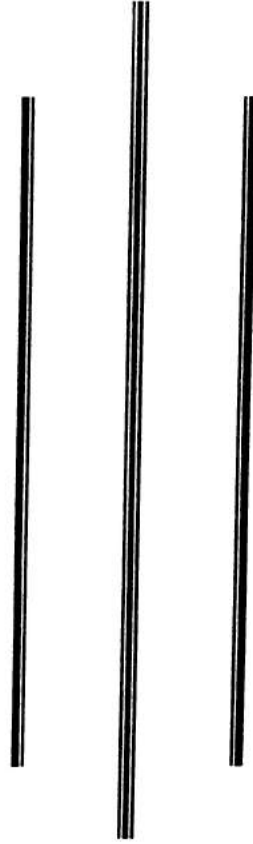

हरिहरभवन, ललितपुर

दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

नेपाल सरकार
कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विभाग
माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय
हरिहरभवन, ललितपुर
फोन : ५५२०३१४ फ्याक्स : ५५३७८९९

हाम्रो मनाई

हाम्रो जस्तो कृषि प्रधान विकासशील मुलुकमा कृषिको मूल आधार नै माटो हो भन्ने कुरामा दुईमत छैन । माटो बोट विरुवाहरुलाई चाहिने खाद्यतत्वको भण्डार हो र बाली उत्पादनको एउटा सशक्त माध्यम हो । नेपाल एउटा सानो देश भएपनि यसको भौगोलिक विविधताले गर्दा यहाँको थरीथरीका

माटोमा विभिन्न खाद्यतत्वको समस्या टङ्कारो रुपमा देखा परेको छ । कृषि बाली उत्पादनको दृष्टिकोणले हामी कहाँ के कस्तो माटो छ भन्ने अभिप्रायले माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवनले जिल्ला स्तरीय माटोको उर्वराशक्ति नक्सा बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा आ.ब. २०६३/६४ मा यस निर्देशनालयबाट दोलखा जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ । मलाई पूर्ण विश्वास छ, यसले कृषि बाली उत्पादनको लागि मलखाद व्यवस्थापनमा कृषक समेत सम्बन्धित सबै निकायलाई भरपुर सहयोग गर्नेछ ।

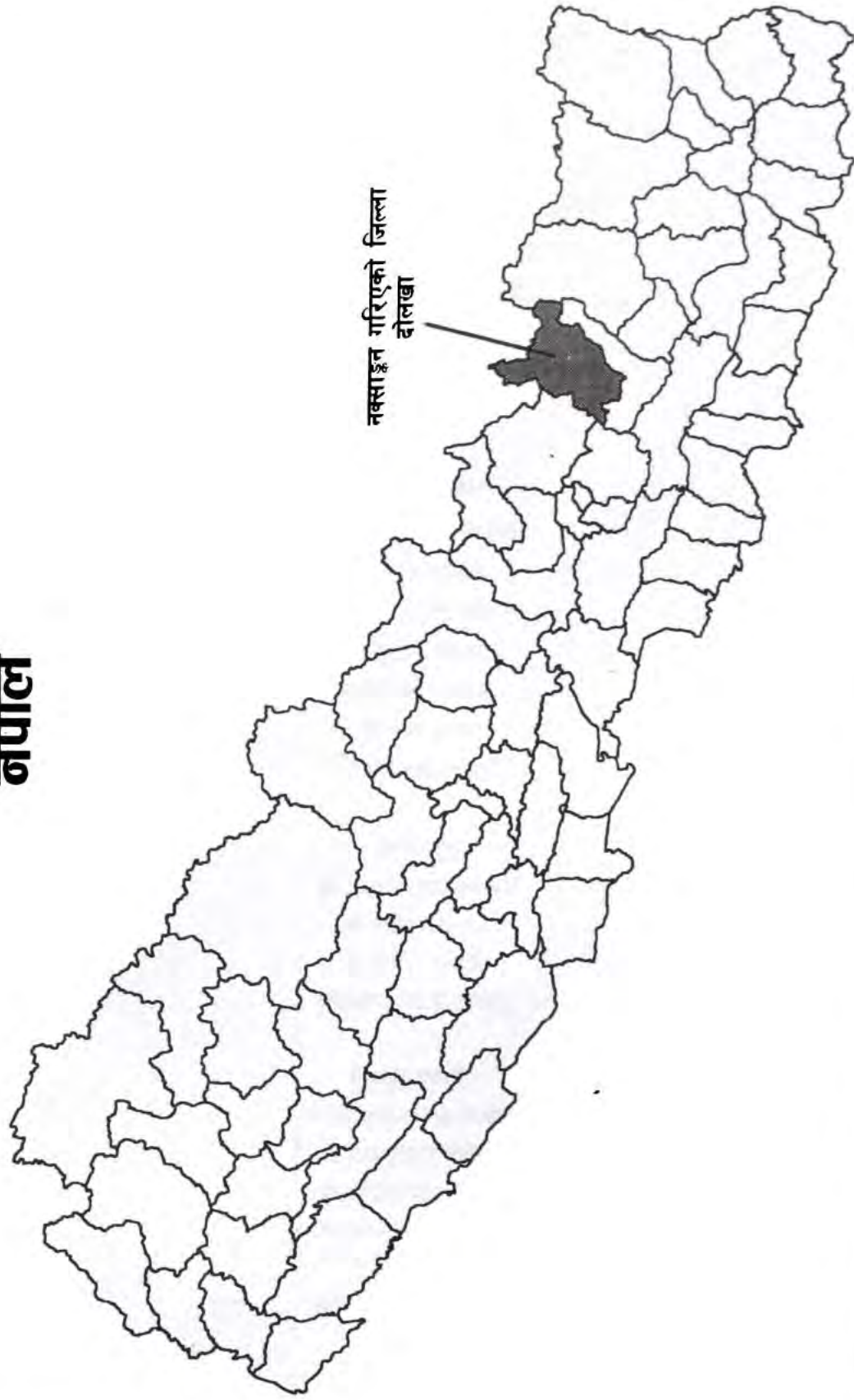
यस माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयारीमा सहयोग पुऱ्याउने दिगो भू-व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सक्रियताका साथ जुट्नु हुने यस निर्देशनालयका माटो विज्ञ श्री इन्द्रबहादुर ओली, कृषि प्रसार अधिकृत श्री शिवसुन्दर घिमिरे, माटो विज्ञहरु श्री ध्रुव ढकाल, श्रीमती आरती नेपाल र सहभागी साथीहरु श्री भिमसेन पुरी, श्री सुधिर पौड्याल, श्री श्रीराम आचार्य र श्री यादव सिलवाल लगायत सबै कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिँदै प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउने जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, दोलखा समेत सबैप्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !

सत्यनारायण मण्डल

नि. प्रमुख माटो विज्ञ

नेपाल

नक्सान गरिएको जिल्ला
दोलखा

ढोलखा जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

सर्भेक्षण, रेखांकन र नक्सा तयारी

श्री इन्द्रबहादुर ओली

माटोको नमूना संकलकहरू

श्री जिल्ला विकास कार्यालय, दोलखा

श्री सत्यनारायण मण्डल

श्री इन्द्रबहादुर ओली

श्री यादव सिलवाल

श्री राम आचार्य

श्री निर्मल बराल

माटोको नमूना विश्लेषक

श्री किरणहरी मास्के

श्री घुर्ब ढकाल

श्रीमती आरती नेपाल

श्री सुधिर पौड्याल

श्री मिमसेन पुरी

श्री हरि यादव

श्री कल्पना कार्की

सहायकहरू

श्री कमलकृष्ण मण्डारी

श्री कालुराम पुन

श्री राजेश चौधरी

श्रीमती साबित्री दाहाल

किताब तयारी

श्री सत्यनारायण मण्डल

श्री शिवसुन्दर घिमिरे

श्री इन्द्रबहादुर ओली

श्री किरणहरी मास्के

श्री घुर्ब ढकाल

श्रीमती आरती नेपाल

विषय सूची

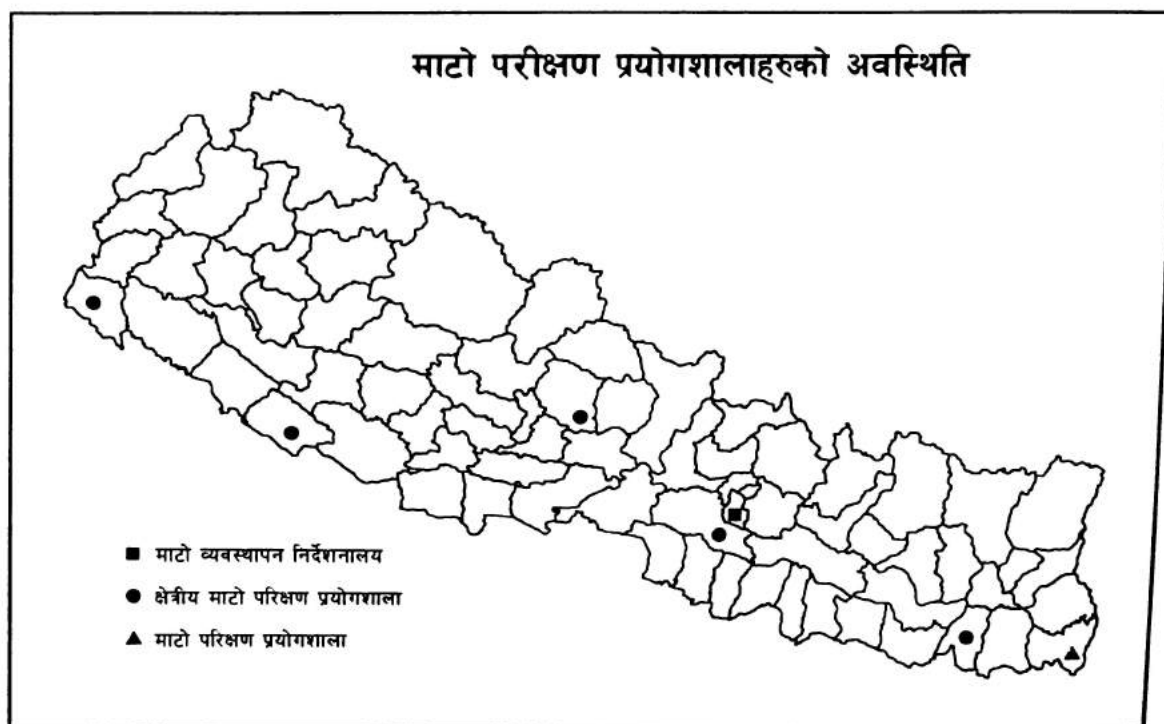
१)	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	१
	• परिचय	१
	• उद्देश्य	२
	• निर्देशनालय तथा यस अन्तरगत सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु	२
२)	दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा	३
	• माटो उर्वराशक्ति नक्सा किन र कसरी ?	५
३)	दोलखा जिल्लाको परिचय	६
	• भू-अवस्थिति	६
	• राजनीतिक/प्रशासनिक विभाजन	६
	• हावापानी	६
	• भू-उपयोग	७
	• सञ्चार सेवा	७
	• सडक यातायात	७
	• प्राकृतिक श्रोतहरु	८
	• भू-स्वामित्वको विवरण	८
	• जनसंख्या विवरण	८
	• पेशा	८
	• विभिन्न खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल	९
	• बाली प्रणाली	११
४)	सर्भेक्षण कार्यको प्रकृया	१२
	• स्थलगत कार्य	१२
	• प्रयोगशालामा कार्य	१२
५)	अभिलेख मिलान र नक्सा तयारी	१५
	• माटोको प्रतिक्रिया	१५
	• बिरुवाको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यतत्वको वर्गिकरण	१५
६)	दोलखा जिल्लाको भू-बनावट	१६
	प्रयोगशालामा प्राप्त भएका माटोका नमूनाको परीक्षण परिणाम	१६
	• माटोको प्रतिक्रिया	१६
	• प्राङ्गारिक पदार्थ	१७
	• जम्मा नाइट्रोजन	१८
	• बिरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस	१८
	• बिरुवालाई प्राप्त हुने पोटास	१९
७)	माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सिफारिश	२०
	• माटोको प्रतिक्रिया	२०
	• प्राङ्गारिक पदार्थ	२४
	• नाइट्रोजन	२४
	• फस्फोरस	२७
	• पोटास	२७
८)	सिफारिश तथा सुझाव	२९
९)	सन्दर्भ र सामाग्री	३०
१०)	दोलखा जिल्लाको माटो परीक्षण नतिजा	३१

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय

परिचय

कृषि विभागको २०४९ र २०५२ संरचनात्मक सुधार अनुरूप माटो परीक्षण तथा सेवा शाखा र पाँच विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना भई माटो व्यवस्थापनको कार्य गर्दै आएकोमा कृषि विभागको संरचना सुधार (२०६१) बाट माटो व्यवस्थापन सेवालाई अभि व्यापक गर्दै लैजानको लागि माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको स्थापना भएको छ। माटो तथा मलखाद व्यवस्थापनको माध्यमबाट कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउने वृहद उद्देश्य रहेको यस निर्देशनालय अन्तर्गत एउटा केन्द्र स्तरको माटो परीक्षण प्रयोगशाला, ५ वटा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला र एउटा बाली विशेष अनुसारको परीक्षण प्रयोगशाला (औद्योगिक बाली) ले सेवा उपलब्ध गराउँदै आएका छन्। ती प्रयोगशालाहरु निम्न स्थानमा रहेका छन् :

१. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला भुम्का, सुनसरी (पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्र)
२. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला हेटौडा, मकवानपुर (मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र)
३. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला पोखरा, कास्की (पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
४. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला खजुरा, बाँके (मध्य-पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
५. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला सुन्दरपुर, कञ्चनपुर (सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
६. माटो परीक्षण प्रयोगशाला सुरुङ्गा, झापा (औद्योगिक बालीको लागि)

उद्देश्य

- समय सापेक्ष मल तथा माटो व्यवस्थापन प्रविधि विकास गर्ने र कृषक स्तरसम्म पुऱ्याई कृषि उत्पादन वढाउने ।
- विभिन्न वालीमा माटोको उर्वराशक्ति तथा सो सम्बन्धित समस्याको पहिचान गरी निराकरणमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- भौगोलिक विशेषताको आधारमा नेपालको माटोको समस्या पहिचान गरी दिगो भू-व्यवस्थापन प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सेवालाई व्यापक गर्ने ।

निर्देशनालय तथा यस अन्तरगत सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु

- माटो विश्लेषण तथा मलखाद सिफारिश
- मलखाद विश्लेषण
- सुक्ष्मतत्व विश्लेषण
- जीवाणु मल उत्पादन, परीक्षण तथा प्रदर्शन
- क्षेत्रीय तथा जिल्ला स्तरीय माटो सेवा कार्यक्रम अनुगमन तथा समस्या अध्ययन
- विभिन्न वालीमा मलखाद प्रयोग अध्ययन
- माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उत्पादन
- मलखाद अभियान
- माटो शिविर सञ्चालन

दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

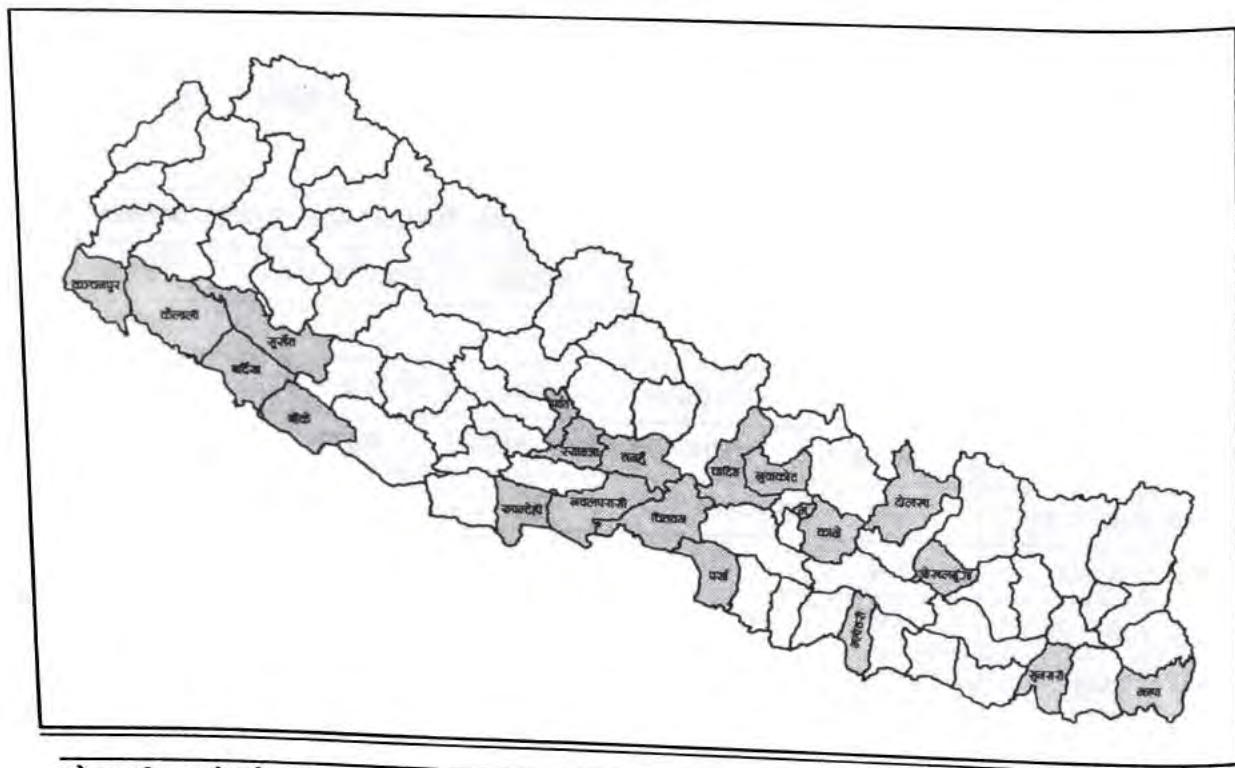
माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय हरिहरभवनले माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु जस्तै माटोको नमूना विश्लेषण, विश्लेषणका आधारमा मलखाद सिफारिश दिने र रसायनिक मल विश्लेषण गरी मलको गुणस्तर नियन्त्रणमा टेवा पुऱ्याउने, एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापनमा कृषक पाठशालाको अनुगमन, निरीक्षण र सञ्चालनमा समेत सहयोग गरी दिगो माटो व्यवस्थापनमा टेवा पुऱ्याउँदै आउनुको साथै विभिन्न जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दै आइरहेको छ । हालसम्म यस निर्देशनालयबाट २० जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरि सकिएको छ भने धादिङ जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, धादिङबाट तयार गरिएको छ । यसै अनुरूप यस आर्थिक वर्ष २०६३/६४ को SSMP तर्फका स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार मध्यमाञ्चल क्षेत्र अन्तर्गत दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ ।

वाली विरुवालाई हुर्कन, फुल्ल र फल्ल विभिन्न १६ वटा पोषक तत्वहरुको आवश्यकता पर्दछ । १६ वटा पोषक तत्व मध्ये नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास लगायत १३ वटा तत्वहरु विरुवालाई माटोबाट प्राप्त हुने हुँदा माटोको उर्वराशक्ति स्थिति थाहा पाउन आवश्यक हुन्छ । जिल्लाको भू-वनावटको आधारमा माटोको नमूना संकलन गरी विश्लेषणका आधारमा भू-सूचना प्रविधिबाट तयार गरिएको यस प्रकारको नक्साबाट माटोको उर्वराशक्ति स्थिति थाहा हुने हुँदा यो प्रविधि कृषकवर्गहरु लगायत योजना तर्जुमामा पनि ठूलो सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

हालसम्म माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार भएका जिल्लाहरुको माटोको उर्वराशक्ति स्थिति यस प्रकार छ ।

क्र. सं.	जिल्ला	खेतीपाती गरिने अधिकांश जग्गामा देखिएको खाद्य तत्वको अवस्था				
		नाइट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पी.एच.
१	भापा	-	-	-	-	अम्लीय
२	सुनसरी	कम-मध्यम	कम-अधिक	मध्यम	धेरै कम - कम	टथस्त
३	नुवाकोट	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय
४	कञ्चनपुर	कम	मध्यम-अधिक	कम	कम	टथस्त
५	बर्दिया	कम	कम	मध्यम	कम	टथस्त-क्षारीय
६	कैलाली	कम	मध्यम	मध्यम	कम	टथस्त-क्षारीय
७	पर्वत	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय
८	वाँके	कम	कम-मध्यम	मध्यम	कम	टथस्त

क्र. सं.	जिल्ला	खेतीपाती गरिने अधिकांश जग्गामा देखिएको खाद्य तत्वको अवस्था				
		नाईट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पी.एच.
९	पर्सा	कम	मध्यम	कम	कम	हलुका अम्लीय- टथस्त
१०	स्याङ्जा	मध्यम	कम-मध्यम	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
११	महोत्तरी	कम	कम	कम	कम	टथस्त
१२	नवलपरासी	कम	कम	कम-मध्यम	कम	अम्लीय
१३	काभ्रे	कम-मध्यम	कम	मध्यम	कम-मध्यम	हलुका अम्लीय- टथस्त
१४	चितवन	कम	कम	कम	कम	हलुका अम्लीय- टथस्त
१५	ओखलढुंगा	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
१६	सुर्खेत	मध्यम-अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम	अम्लीय-टथस्त
१७	भक्तपुर	-	-	-	-	हल्का अम्लीय - टथस्त
१८	धार्दिङ	मध्यम	मध्यम	धेरै	मध्यम	अम्लीय
१९	गुल्मी	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
२०	रूपन्देही	कम	कम	मध्यम-कम	कम	टथस्त
२१	दोलखा	अत्यधिक	अत्यधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय

माटो उर्वराशक्ति नक्सा किन र कसरी ?

माटो एउटा मुख्य प्राकृतिक श्रोत हो यसका विभिन्न गुणहरु हुन्छन् । जस्तै भौतिक गुण (वनावट, वुनौट, रंग), रसायनिक गुण (माटोको प्रतिक्रिया, नाइट्रोजन, फस्फोरस पोटासको उपलब्धता) र जैविक गुण (शुष्म जीवाणुको क्रियाकलाप) । यी गुण मध्ये यस प्रकारको माटोको उर्वराशक्ति नक्साबाट माटोको भौतिक र रसायनिक गुणको जानकारी लिन सकिन्छ । माटोको उर्वराशक्ति नक्सा बनाउँदा निम्न बुँदाहरुमा मध्यनजर राखिएको थियो ।

- माटो सर्वेक्षण र विभिन्न भू-वनावटको आधारमा माटोको नमूना संकलन गर्ने ।
- संकलन गरिएको माटोको नमूनाहरु विश्लेषण (माटोको पि.एच., नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास, प्राङ्गारिक पदार्थ) गर्ने ।
- विश्लेषणको आधारमा मलखाद लगायत माटोको प्रतिक्रियाका नतिजाहरु नक्सामा परिणत गरी उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्ने ।
- जिल्लाको उर्वराशक्तिको आधारमा विभिन्न सिफारिश तथा उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सुझाव दिने ।
- नक्सा प्रयोगको लागि सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने ।
- उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको जिल्लामा नक्सा प्रयोग सम्बन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।

दोलखा जिल्लाको परिचय

दोलखा जिल्ला नेपालको मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रको पहाडी जिल्ला हो । नेपालको ५ विकास क्षेत्र मध्ये मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रको दुर्गम जिल्ला मध्ये दोलखा पनि एक हो । प्राकृतिक स्रोतले भरिपूर्ण यो जिल्ला मनमोहक दृश्य जस्तै गौरीशंकर हिमाल, भिमेश्वर मन्दिर तथा अन्य दृश्यको लागि पनि नेपालको एउटा प्रमुख जिल्ला हो । जनकपुर अञ्चलमा पर्ने यस जिल्लाको पूर्वमा सोलुखुम्बु, पश्चिममा सिन्धुपाल्चोक उत्तरमा छिमेकी राष्ट्र चिन दक्षिणमा रामेछाप जिल्ला पर्दछन् । यस जिल्लाको मुख्य कृषि उत्पादनमा मकै, गहुँ, धान र व्यवसायिक रुपमा सुन्ताला र जुनार नगदे तथा मसला वाली खेतीले अग्रस्थान राखेको छ ।

१. भू-अवस्थिति

अक्षांश	२७° २८' देखि २८° ०' उत्तर
देशान्तर	८५° ५०' देखि ८६° ३२' पूर्व
समुद्र सतहवाट उचाई	७३२ देखि ७१४८ मिटर
क्षेत्रफल	२१४२८७ हेक्टर
राजधानीवाट दुरी	१३२ कि.मी.
जिल्लाको सवैभन्दा उच्च स्थान	गौरीशंकर (७१४८) मी.)
जिल्लाको सवैभन्दा कम उचाई भएको स्थान	सितली (७३२मी)

२. राजनीतिक/प्रशासनिक विभाजन

जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	२,१४,२८७ हेक्टर
सदरमुकाम	चरिकोट
गा.वि.स	५१ वटा
नगरपालिका	१ वटा
इलाका	११ वटा
संसदीय क्षेत्र	२ वटा

३. हावापानी

वार्षिक औषत तापक्रम ८ देखि १९. से.
वार्षिक औषत वर्ष २०४३.५ मी.मी.

यस जिल्लामा उष्ण समसितोष्ण र सितोष्ण प्रकारको हावापानी ट । भने वर्ष भरि औषत अधिकतम तापक्रम २०.७ डि.से. र न्यूनतम ७.९ डि.से. रहन्छ भने वार्षिक वर्ष २२३५ मि.मी. हुन्छ यसै गरि सापेक्षिक आद्रता ८६% सम्म हुने गर्दछ ।

४. भूउपयोग

कृषि योग्य जमिन	५६,६८३ हेक्टर
कूल खेती गरिएको जग्गा	खेत : ३,१२५ हेक्टर
	पाखो : १,७८८७ हेक्टर
सिंचित क्षेत्र	वाह्रै महिना सिंचित हुने (१,४४) हेक्टर)
	मौसमी सिंचाई हुने
वन क्षेत्र	१,०१,५०० हेक्टर
चरा क्षेत्र/भाँसे मैदान	२९,५०० हेक्टर
हिउले ढाकेको क्षेत्र	५६६५ हेक्टर
पति जग्गा	१३,७४० हेक्टर
पानीले ढाकेको क्षेत्र	१३१ हेक्टर
जम्मा	२१४२८७ हेक्टर

५. सञ्चार सेवा

जिल्ला हुलाक संख्या	१
इलाका हुलाक संख्या	९
अतिरिक्त हुलाक संख्या	४३
स्थानीय हुलाक	१
टेलिफोन	५०२

६. सडक यातायात

कालोपत्रे	८६.०६ कि.मी.
ग्राभेल सडक	२७ कि.मी.
धुलैटे सडक	८७ कि.मी
ट्रायाक मात्र खुलेको सडक :	४४ कि.मी

७. प्राकृतिक श्रोतहरू

जल सम्पदा	तामाबोशी, चर्नावती, गुमुखोला, सिंगटी खोला, अँधेरी खोला, च्छेरोल्या-हिमपात, पाँचताल आदि
वन सम्पदा (जडिबुटी) :	चिराइतो, पाखानवेद ठूलो ओखती, नागबेली, जटामसी, अर्गेली, लोक्ता, कुडकी सुगन्धवाल, विष्मा, मछिनो इत्यादि
खनिज सम्पदा	आल्फुको ढुङ्गा खानी, खरी ढुङ्गा लगायत अन्य ढुङ्गा खानी

८. भू-स्वामित्वको विवरण

भूमिहिन	३९८ घरधुरी
३ रोपनी सम्म जग्गा भएका	७,१०० घरधुरी
३-१० रोपनी सम्म जग्गा भएका	१४,४१२ घरधुरी
११-२० रोपनी सम्म जग्गा भएका	१०,९७९ घरधुरी
२०-३० रोपनी सम्म जग्गा भएका	४,९३२ घरधुरी
३० रोपनी भन्दा माथी जग्गा भएका :	२,१२४ घरधुरी
जम्मा घरधुरी संख्या	३९,९४५ घरधुरी

९. जनसंख्या विवरण

महिला	१,०८,१७०
पुरुष	१,०९,०४८
जम्मा	२,१७,२१८
घरधुरी संख्या	३९,९४५
औषत परिवार संख्या	५.४३ प्रति परिवार
जनघनत्व	९१.१४ व्यक्ति प्रति ब.कि.मि.
वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर	२.५ प्रतिशत
औषत आयु	६० वर्ष

१०. पेशा

कृषि	९१.९० प्रतिशत
प्रशासन	०.८ प्रतिशत
प्राविधिक	१.४० प्रतिशत
व्यापार/उद्यम	४.७० प्रतिशत
अन्य	१.२ प्रतिशत

११. विभिन्न खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल

क) विभिन्न खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल हेक्टर	उत्पादन मे.टन.	उत्पादकत्व मे.ट./हे.
१	धान	३१२५	८५९४	२.७५
२	मकै	५३९०	१०७८०	२.०
३	गहुँ	४६०५	८२८९	१.८०
४	तेलहन	२८०	२६०	०.९२
५	दलहन	९४०	१०३२	१.०९
६	कोदो	३५७५	४३०२	१.२०
७	जौ	२२५	३०४	१.३५
८	फापर	४५०	२४८	०.५५

ख) हिउँदे तरकारीले ढाकेको क्षेत्रफल

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
१	काउली	१००
२	बन्दा	५५
३	प्याज	५०
४	रायो	१२५
५	पालुंगो	२५
६	मुला	१२०
७	सलगम	२०
८	गाजर	१५

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
९	सिमी	७६
१०	गोलभेडा	८
११	केराउ	२८
१२	बकुल्ला	२५
१३	चमसुर	८
१४	धनियाँ	७
१५	अन्य	५०
	कूल जम्मा	७१०

ग) वर्षे तरकारी

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
१	गोलभेडा	१५
२	काँक्रो	५०
३	फर्सी	६०
४	लौका	१८
५	चिचिन्डा	१५
६	करेला	२१
७	घिरौला	२६
८	सिमी	८०

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
९	बोडी	७०
१०	रामतोरिया	२०
११	पिडालु	३२
१२	भण्टा	२२
१३	खुर्सानी	२०
१४	स्कूस	१८
१५	अन्य	८
	कूल	४७५

घ) बेमौसमी तरकारी

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
१	काउली	७०
२	बन्दा	३५
३	मुला	४२
४	रायो	१५
५	काँक्रो	१०

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)
६	जुकीनी	८
७	गोलभेडा	५
८	सिमी	३५
९	भेडे खुर्सानी	२
१०	अन्य	३
	जम्मा	२२५

ड) आलु बाली

क्र.सं.	बालीको नाम	क्षेत्रफल (हे.)	
		स्थानीय	उन्नत
१	हिउँदे आलु	५९०	३९५
२	वर्षे आलु	८८०	५८९
३	जम्मा	१४७०	९८०

च) फलफूल बोट विरुवाहरूको क्षेत्रफल

क्र.सं.	फलफूलको किसिम	क्षेत्रफल (हे.)
क)	सुन्तलाजात फलफूल	३६८
	• सुन्तला	२०९
	• जुनार	५८
	• कागती	३१
	• निवुवा	६३
	• अन्य	७
ख)	हिउँदै फलफूल	
	• स्याउ	४८

१२. बाली प्रणाली

यस जिल्लाको भौगोलिक बनावट, कृषि जलवायुमा विभिन्नता, सिंचित एवं असिंचित क्षेत्रको विषमताको कारणले गर्दा कृषकहरूले अपनाई आइरहेको बाली प्रणाली तपसिल वमोजिम रहेको छ ।

१. धान - गहुँ - मकै	९. धान - तरकारी
२. धान - तोरी/मकै	१०. धान - खाली
३. धान - हिउँदे तरकारी - मकै	११. मकै - आलु
४. धान - खाली - मकै	१२. मकै/कोदो - गहुँ जौ
५. धान - गहुँ - मकै	१३. मकै - दहन
६. धान - गहुँ	१४. आलु - गहुँ
७. धान - तोरी/आलु	१५. मकै - तरकारी/तोरी
८. धान - मकै	

स्रोत : १) वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका एक भलक, २०६२/६२,
जि.कृ.वि.का. दोलखा

२) District Profile of Nepal

सर्वेक्षण कार्यको प्रकृया

माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दा स्थलगत भ्रमणमा जानु भन्दा पूर्व नै सर्वेक्षण सम्बन्धी पूर्व तयारी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसको लागि विभिन्न किसिमका नक्साहरुको अध्ययन, रेखांकनहरु कार्यालयमै सम्पन्न गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै अनुरूप दोलखा जिल्लाको भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय, नापी विभाग स्थलगत नापी महाशाखाबाट तयार गरिएका नक्सा र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट भू-सूचना प्रणाली (जि.आइ.एस.) बाट तयार गरिएका डिजिटल नक्साहरु प्रयोगमा ल्याइएको छ। कार्यालयमा काम गर्दा दोलखा जिल्लाको भू-धरातल, भूप्रयोग, जिल्लामा भएका नदी, वाटो र गा.वि.स.हरु छुट्याइएका डिजीटल नक्साहरुलाई प्रयोगमा ल्याई माटोका नमूना संकलन गर्न रेखांकन गरिएको थियो।

१) स्थलगत कार्य

सादा नक्सा र डिजीटल नक्सामा माटोको नमूना संकलन गर्न रेखांकन गरिदा खास गरि खेत पाखो छुट्याइएको क्षेत्रमा नै नमूना संकलन गर्ने कार्य स्थलगत रुपमा गरियो। माटोको नमूना संकलन गर्दा यस माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयका प्राविधिक र जिल्ला कृषि विकास कार्यालय दोलखाका प्राविधिकहरुबाट सहयोग लिइएको थियो। माटोको नमूनाहरु संकलन गर्दा खेतीयोग्य जमिनबाट उपलब्ध तहको माटो (१५-२० से.मी.) बाट माटोका नमूनाहरु संकलन गरिएको थियो। अभिलेख सहितको संकलित माटोको नमूनाहरु विश्लेषणको लागि माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको प्रयोगशालामा पुर्याइएको थियो।

२) प्रयोगशालामा कार्य

स्थलगत कार्यबाट प्राप्त भएका माटोका नमूनाहरु प्रयोगशालामा प्राप्त भएपछि माटोका नमूनाहरु स्थलगत रुपमा राखिएका अभिलेख अनुसार प्रयोगशालाको मुख्य किताबमा दर्ता गर्ने काम गरि परीक्षण पूर्व प्रयोगशालामा नमूना परीक्षणको लागि तयारी गरिएको थियो। प्रयोगशालामा माटोमा भएको कूल नाइट्रोजन, विरुवाले प्राप्त गर्ने फस्फोरस, विरुवाले प्राप्त गर्ने पोटास, प्राङ्गारिक पदार्थ र माटोमा भएको अम्लीयपना र क्षारीयपन आदिको विश्लेषण गरिएको थियो।

क) माटोको प्रतिक्रिया परीक्षण (pH)

माटोको अम्लीयपना क्षारीयपना परीक्षण गर्दा बराबर परिमाणमा माटोको नमूना र शुद्धपानीको घोल बनाई विभिन्न पि.एच.मान जस्तै ४ पि.एच., ७ पि.एच र ९ पि.एच भएका बफरबाट पि.एच. मेसिनलाई सही बनाई माटोको प्रतिक्रियाको परीक्षण गरिएको थियो।

ख) माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थको परीक्षण (OM)

माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थ परीक्षण सुधार गरिएको Walkley-Black Method तरिकाबाट गरिएको थियो र प्रतिशतमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

ग) जम्मा नाइट्रोजन परीक्षण (Nitrogen)

माटोमा भएको जम्मा नाइट्रोजन Kjeldhal Digestion तरिकाबाट परीक्षण गरिएको थियो र प्रतिशतमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

घ) विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस (Phosphorus)

विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस सुधारिएको Olsen's Biocarbonate तरिकाबाट परीक्षण गरिएको थियो र कि.ग्रा. प्रति हेक्टरको रूपमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

ङ) विरुवालाई प्राप्त हुने पोटास (Potash)

विरुवालाई प्राप्त हुने पोटास तटस्थ एमोनियम एसिटेटबाट निचोड निकाली Flame Photometer बाट निर्धारण गरिएको छ र कि.ग्रा. प्रति हेक्टरको रूपमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

दोलखा जिल्ला

माटो नमूना संकलित स्थानहरु

Scale

10 0 10 20 30 Kilometers

अभिलेख मिलान र नक्सा तयारी

स्थलगत भ्रमणमा जाँदा तयार गरिएको रेखांकन नक्साको आधारमा र स्थलगत रूपमा माटोका नमूनाहरु ल्याइएको ठाउँ लगाइएको नक्सामा अंकित गरि सोही अनुसार प्रयोगशालाबाट विभिन्न जाँचबाट आएको परिमाणलाई भू-सूचना प्रणालीबाट नक्सामा राखि माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ। माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दा माटोको प्रतिक्रिया जम्मा नाइट्रोजन, विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस, विरुवालाई प्राप्त हुने पोटास र प्राङ्गारिक पदार्थ तलको टेबलमा देखाइए अनुसार निर्धारण गरिएकोछ।

१) माटोको प्रतिक्रिया

सि.नं.	पि.एच.	प्रतिक्रिया
१	५.५ भन्दा कम	अम्लीय
२	५.५ देखि ६.५ सम्म	हल्का अम्लीय
३	६.५ देखि ७.५ सम्म	तटस्थ (करिव)
४	७.५ भन्दा बढी	क्षारीय

२) विरुवाको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यतत्वको वर्गिकरण

सि.नं.	खाद्यतत्वको वर्गिकरण	प्राङ्गारिक पदार्थ प्रतिशत	जम्मा नाइट्रोजन प्रतिशत	प्राप्त हुने फस्फोरस के.जी./हेक्टर	प्राप्त हुने पोटास के.जी./हेक्टर
१	अति कम	१ भन्दा कम	०.०५ भन्दा कम	१० भन्दा कम	५५ भन्दा कम
२	कम	१ - २.५	०.०५ - ०.१	१० - ३०	५५ - ११०
३	मध्यम	२.५ - ५.०	०.१ - ०.२	३० - ५५	११० - २८०
४	अधिक	५ - १०	०.२ - ०.४	५५ - ११०	२८० - ५००
५	अत्याधिक	१० भन्दा माथि	०.४ भन्दा माथि	११० भन्दा धेरै	५०० भन्दा बढी

दोलखा जिल्लाको भू-बनावट

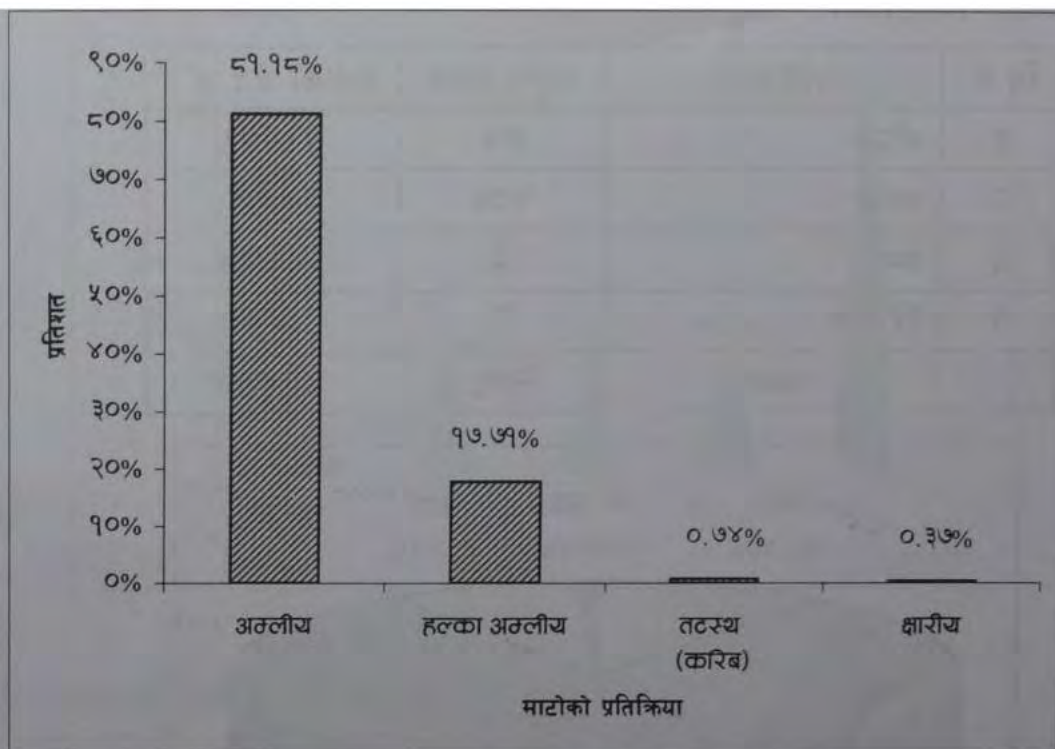
यस जिल्लाको भूधरातल ५ देखि ४० प्रतिशत भिराला जग्गाहरूबाट बनेको पाइन्छ। यस जिल्लाको माटोको बनौट Fragmental वलौटे, दोमट र नदीका नजिकका टारहरूमा पांगो माटो पाइन्छ। यो जिल्ला हिमाली जिल्ला भएको हुँदा यस क्षेत्रको माटो निस, शिष्ट र चुनढुंगाबाट बनेको माटो बढि मात्रामा पाइन्छ। टारहरूमा प्राङ्गारिक लेदो माटो छ भने भिराला जग्गाहरूमा हिम प्रभावित पहिरोले ल्याएको तथा नांगो चट्टानहरू भएको जमीन पनि पाइन्छ। यहाँको माटो भौतिक खियाईबाट बनेको पाइन्छ भने यस जिल्लाको भू-बनावटलाई तलको भू-धरातलमा वर्गिकरण गर्न सकिन्छ।

सि.नं.	जग्गाको किसिम	स्थिति
१)	प्रवाहित लेदो माटोले बनेका फेन	कमै मात्रामा
२)	प्रवाहित लेदोबाट बनेका टार	मध्यम
३)	नदीहरूले बनाएका टारहरू	कम मात्रामा
४)	मध्यमदेखि धेरै भिराला जग्गाहरू	सबैभन्दा बढी जग्गा
५)	धेरै भिराला जग्गाहरू	मध्यम

प्रयोगशालामा प्राप्त भएका माटोका नमूनाको परीक्षण परिणाम

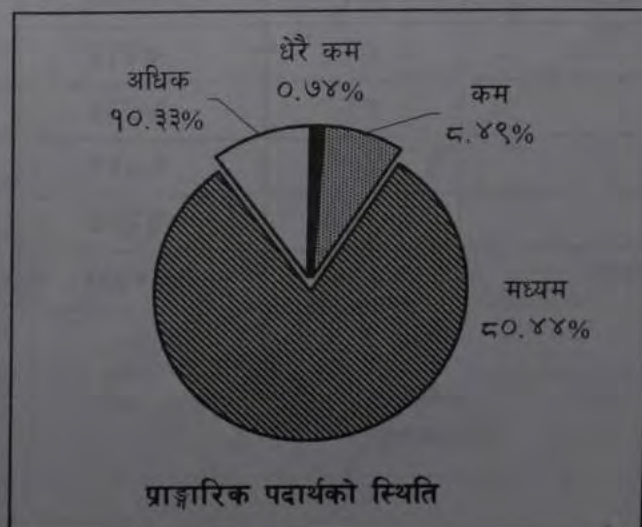
१) माटोको प्रतिक्रिया

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अम्लीय	२२०	४४०५८
२	हल्का अम्लीय	४८	९९२९
३	तटस्थ (करिब)	२	२९३
४	क्षारीय	१	६५
	जम्मा	२७१	५३४५७

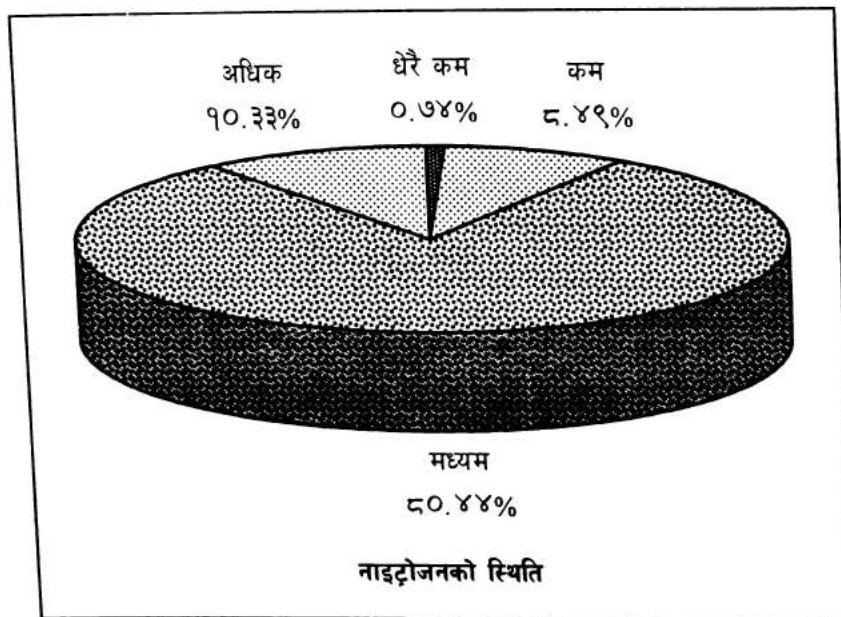
२) प्राङ्गारिक पदार्थ

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अधिक	२८	६५४६
२	मध्यम	२१८	४३३२०
३	कम	२३	३१३०
४	धेरै कम	२	४६१
	जम्मा	२७१	५३४५७

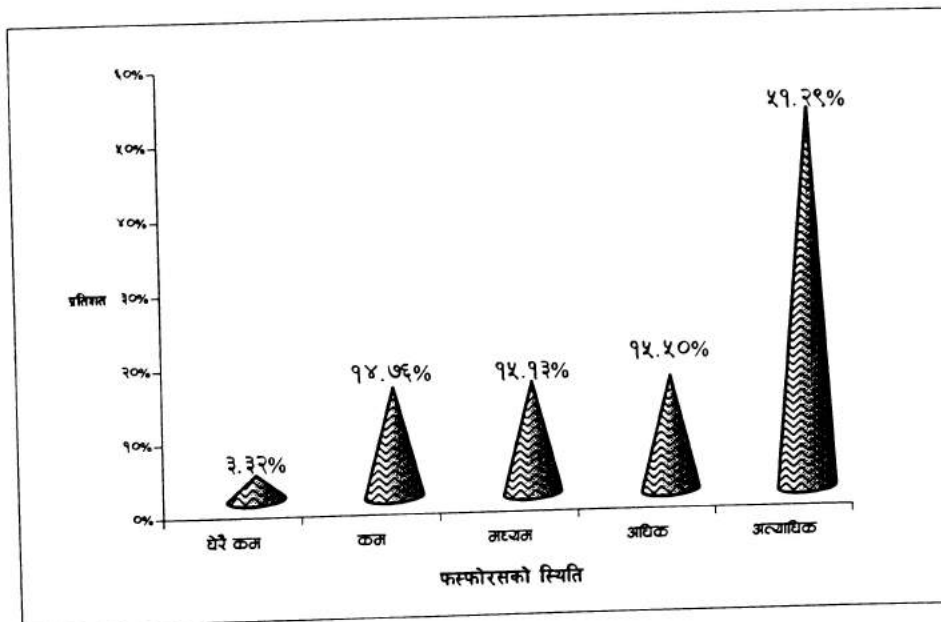
३) जम्मा नाइट्रोजन

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अधिक	८६	१२००५
२	मध्यम	१७६	३८५३०
३	कम	७	२४४२
४	धेरै कम	२	४८०
	जम्मा	२७१	५३४५७

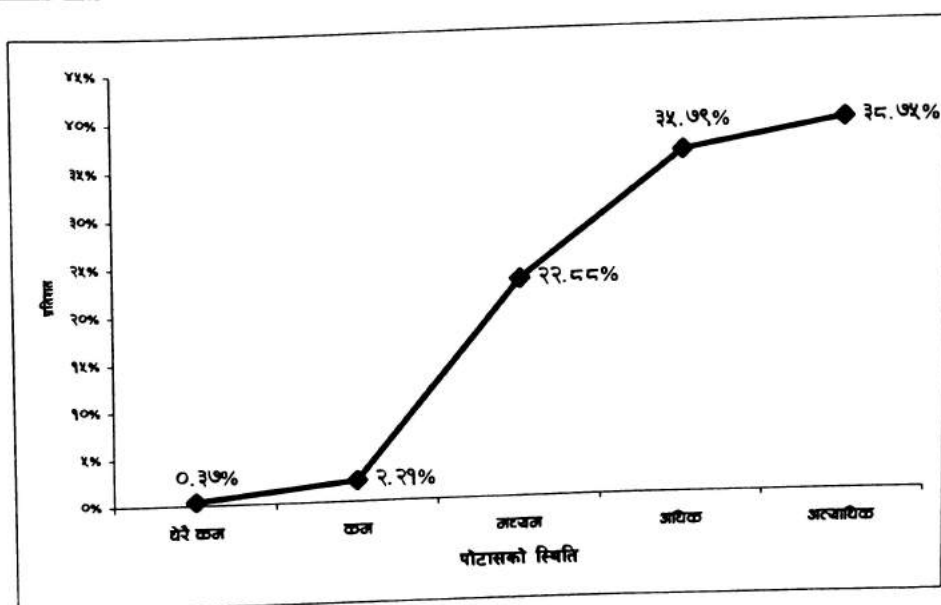
४) विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अत्याधिक	१३९	३०२७२
२	अधिक	४२	८६१३
३	मध्यम	४१	६४७३
४	कम	४०	६८३२
५	धेरै कम	९	१२६७
	जम्मा	२७१	५३४५७

५) विरुवालाई प्राप्त हुने पोटास

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अत्याधिक	१०५	२२१९२
२	अधिक	९७	१९३२३
३	मध्यम	६२	९८७४
४	कम	६	१६११
५	धेरै कम	१	४५७
	जम्मा	२७१	५३४५७

माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सिफारिश

१) माटोको प्रतिक्रिया

माटोको प्रतिक्रिया भन्नाले माटोमा अम्लीयपना क्षारीयपनाको स्थितिलाई जनाउँदछ। यसलाई हामी पि.एच. कार्यबाट मापन गर्छौं। माटो अम्लीय वा क्षारीय भएमा विरुवालाई उपलब्ध हुने खाद्य तत्वको उपलब्धतामा फरक पर्दछ। विरुवालाई आवश्यक पर्ने विभिन्न खाद्यतत्वहरू विभिन्न पि.एच.मानमा विभिन्न तरिकाले उपलब्ध हुने गर्दछन्। हामीले खेती गर्ने वालीहरू कुनै अम्लीय माटोमा र कुनै क्षारीय माटोमा राम्रो उत्पादन दिने खालका हुन्छन्। त्यसैले माटोको पि.एच.मान उपयुक्त वाली अनुसार निर्भर गर्छ। साधारणतया अम्लीय माटोमा हामीले प्रयोग गरेका केही खाद्यतत्वहरूको घुलनशिल बढी हुन्छ र विरुवालाई विष हुन जान्छ भने क्षारीय माटोमा हामीले प्रयोग गरेका केही खाद्य तत्वहरू अघुलनशिल हुन गई विरुवालाई उपलब्ध हुन सक्दैन। तसर्थ माटोको पि.एच. टटस्थ तिर सन्तुलन कायम राख्न प्रशस्त प्राज्ञारिक मलको प्रयोगमा जोड दिनु पर्दछ तर धेरै अम्लीय अथवा क्षारीय माटोको सुधार गर्नु परेको अवस्थामा माटो जाँच गराई सिफारिश अनुसारको प्रविधि अपनाउनु पर्दछ। विभिन्न पि.एच.मानमा विभिन्न खाद्यतत्वको उपलब्धता फरक फरक हुने हुँदा खेती गर्न पूर्व माटो जाँच गराउनुको साथै तलको टेबुलमा दिइएको पोषकतत्वको उपलब्धतामा पनि ध्यान दिनु पर्दछ।

क) विरुवालाई विभिन्न पि.एच.मानमा हुने पोषकतत्वको उपलब्धता

पोषक तत्वहरू	पि.एच. मान	उपलब्धता
नाइट्रोजन	६.० देखि ८ सम्म	राम्रोसँग उपलब्ध हुन्छ।
फस्फोरस	६.५ देखि ७.५ सम्म	"
पोटास	६.५ देखि माथि	"
सल्फर	६.० देखि माथि	"
क्याल्सियम	७.० देखि माथि	"
म्याग्नेसियम	७.० देखि माथि	"
आइरन	६.० देखि तल	"
म्याग्नीज	६.५ देखि तल	"
बोरन	७.५ देखि तल	"
बोरन	८.७ देखि माथि	"
कपर जिंक	७.५ देखि तल	"
मोलिब्डेनम	७.० देखि देखि	"

ख) विभिन्न पि.एच. मानमा राम्रो उत्पादन हुने बालीहरूको विवरण :

सि.नं	बाली	पि.एच.मान	सि.नं	बाली	पि.एच. मान
१	कुरिलो	५.२ देखि ७.०	१८	आँप	५.५ देखि ७.०
२	केरा	६.० ,, ७.५	१९	प्याज	५.५ ,, ६.५
३	जौ	६.५ ,, ८.५	२०	केराउ	६.० ,, ७.५
४	कोदो	५.२ ,, ७.०	२१	भुँइकटहर	५.० ,, ६.५
५	बन्दा	६.० ,, ७.०	२२	आलु	४.८ ,, ६.५
६	अमिलो फलफूल	५.५ ,, ६.५	२३	मुला	६.५ ,, ७.५
७	नरिवल	६.० ,, ७.५	२४	तोरी	६.० ,, ६.५
८	कफी	४.५ ,, ७.०	२५	धान	५.० ,, ६.५
९	काउली	६.५ ,, ७.५	२६	भटमास	६.० ,, ७.०
१०	धनिया	६.० ,, ७.०	२७	तरुल	६.० ,, ८.०
११	कपास	५.० ,, ६.०	२८	सूर्यमुखी	६.० ,, ७.५
१२	बोडी	५.० ,, ६.५	२९	सखरखण्ड	५.८ ,, ६.०
१३	फर्सि	६.० ,, ७.३	३०	चिया	४.० ,, ५.५
१४	लसुन	६.५ ,, ७.५	३१	सुर्ति	५.५,, ७.५
१५	वदाम	५.३ ,, ६.६	३२	टमाटर	५.५ ,, ७.०
१६	सनै	६.० ,, ७.९	३३	गहुँ	५.५ ,, ७.५
१७	मकै	५.५ ,, ७.५	३४	अदुवा	६.८ ,, ७.०

दोलखा जिल्लाको माटाको नमूनाहरू परीक्षण गर्दा धेरैजसो जग्गाको माटो अम्लीय देखिएको छ । यसको सुधारको लागि माटोमा प्राङ्गारिक मलहरू जस्तै गोठेमल, कम्पोष्ट मलहरू बढि मात्रामा प्रयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ । अम्लीय माटो सुधारको लागि कृषि चुन प्रयोग गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यसको लागि माटो जाँच गराई सिफारिश अनुसार गर्नु पर्दछ । कृषि चुन कति मात्रामा प्रयोग गर्ने भन्ने कुरा विभिन्न पि.एच.मान, सिंचाईको सुविधा र माटोको बुनौटमा भर पर्दछ । अम्लीयपना सुधार कृषि चुनबाट निकै उपयोगी देखिएको हुँदा चुन सिफारिश तालिका यहाँ दिइएको छ ।

पि.एच.	कृषि चुन सिफारिश के.जी प्रति रोपनी					
	पहाड			तराई		
	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्टे दोमट	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्टे दोमट
६.५	१५	२०	२४	८	१४	२२
६.३	२९	४०	४८	१५	२४	४४
६.२	४३	६०	७२	२३	३४	६४
६.१	५८	७८	९८	३०	४४	८६
६.०	७१	९२	१२०	३८	५२	१०६
५.९	८५	११०	१४६	४५	६२	१२८
५.८	९७	१२८	१६६	५२	७२	१४६
५.७	१०८	१४२	१८८	५८	८२	१६६
५.६	११९	१५८	२०८	६४	९०	१८४
५.५	१३०	१७०	२३०	७०	१००	२००
५.४	१४०	१८८	२५२	७६	११०	२२०
५.३	१५०	२०४	२७४	८१	११८	२३८
५.२	१६०	२१८	२९४	८६	१२६	२५४
५.१	१६९	२२८	३१४	९१	१३६	२७०
५.०	१७६	२४०	३३४	९६	१४२	२८६
४.९	१८४	२५२	३५४	१०१	१५०	३०२
४.८	१९१	२६२	३७४	१०६	१५८	३१६
४.७	१९९	२७२	३९०	१११	१६६	३३०
४.६	२०५	२८०	४०६	११५	१७४	३४०
४.५	२१०	२९०	४२०	१२०	१८०	३५०

दोलखा जिल्हा

माटोको प्रतिक्रियाको स्थिति

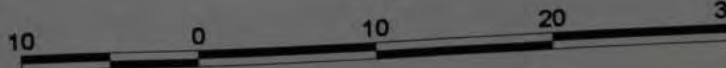

संकेत

	शिवाजी रोड
	मुख्य नदी
	राजमार्ग
	जिला सडक
	मुख्य पैदल मार्ग
	जेती लगाइएको जग्गा
	<u>नाटोको प्रतिनिधि</u>
	अवलीच
	हलका अवलीच
	कारिब तटस्थ
	क्षारीय

Scale

30 Kilometers

२) प्राङ्गारिक पदार्थ

प्राङ्गारिक पदार्थ बाली विरुवाको लागि र दिगो माटो व्यवस्थापनको लागि अति उपयोगी र अति आवश्यक मानिन्छ। माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ जस्तै : गोठेमल, कम्पोष्ट, हरियोमल आदिको प्रयोग बढि मात्रामा गर्नु पर्दछ। हाम्रो देशमा माटोले खोजेको मात्रामा प्राङ्गारिक पदार्थको पूर्ति निकै कम देखिन्छ।

दोलखा जिल्लाको माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ मध्यम छ। माटोमा भएको अधिक प्राङ्गारिक पदार्थलाई कायमै राख्नु पर्दछ। यसलाई दिगो राख्नको लागि बढि मात्रामा प्राङ्गारिक मलहरु प्रयोग गर्नु पर्दछ। माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको प्रयोगले निम्न कुराको फाइदा हुन जान्छ।

- प्राङ्गारिक पदार्थ नाइट्रोजनको स्रोत हो।
- प्राङ्गारिक पदार्थले विरुवाको आवश्यक पर्ने सबै किसिमका खाद्यतत्वहरु उपलब्ध गराउँदछ।
- माटोको बनावट र बुनौटमा सुधार ल्याउँदछ।
- प्राङ्गारिक पदार्थले पानी धारण गर्ने शक्ति बढाउँदछ।
- माटोमा सुक्ष्म जैविक क्रियाकलाप बढाउँदछ।
- खाद्य तत्वलाई सुरक्षित राख्दछ र भूक्षय हुनबाट बचाउँदछ।
- अम्लीय तथा क्षारीय माटोलाई सुधार गर्दछ।
- माटोका कणहरु जोड्ने काममा सिमेन्टको काम गर्दछ।
- माटोलाई सधैं दिगो रूपमा राख्दछ।

३) नाइट्रोजन

नाइट्रोजन तत्व विरुवाको लागि प्रमुख खाद्यतत्व भनिन्छ। हरितकण, एमिनो एसिड, प्रोटीन, प्रोटोप्लाज्म आदि नाइट्रोजनका अंश हुन्। नाइट्रोजन तत्वको विरुवामा हरियोपना ल्याउँदछ। विरुवाको विकास गराउँदछ। विरुवामा प्रोटीनको मात्रा बढाउँदछ। कार्बन जम्मा हुने प्रक्रियालाई नियन्त्रण गर्दछ। प्रकाश संश्लेषण क्रियालाई नियन्त्रण गर्दछ। वनस्पति बृद्धिलाई तिब्रता दिनुको साथै कोषको आकारलाई ठूलो बनाउँदछ। पानीको भाग बढाउँदछ। क्याल्सियमको मात्रालाई विरुवाको कोशिकामा कम गराउँदछ। बीउ बनाउने काममा मद्दत गर्दछ र बालीको गुणस्तर बनाउने गर्दछ।

नाइट्रोजनको कमी भएमा पुराना पातको टुप्पाबाट मध्य नसातिर पहेंलोपना बढ्दछ। विरुवा वढ्न सक्दैन। साधारणतया पातहरु फिक्का पहेंलोपना देखिन्छ। माटोमा नाइट्रोजन कमी हुनुका

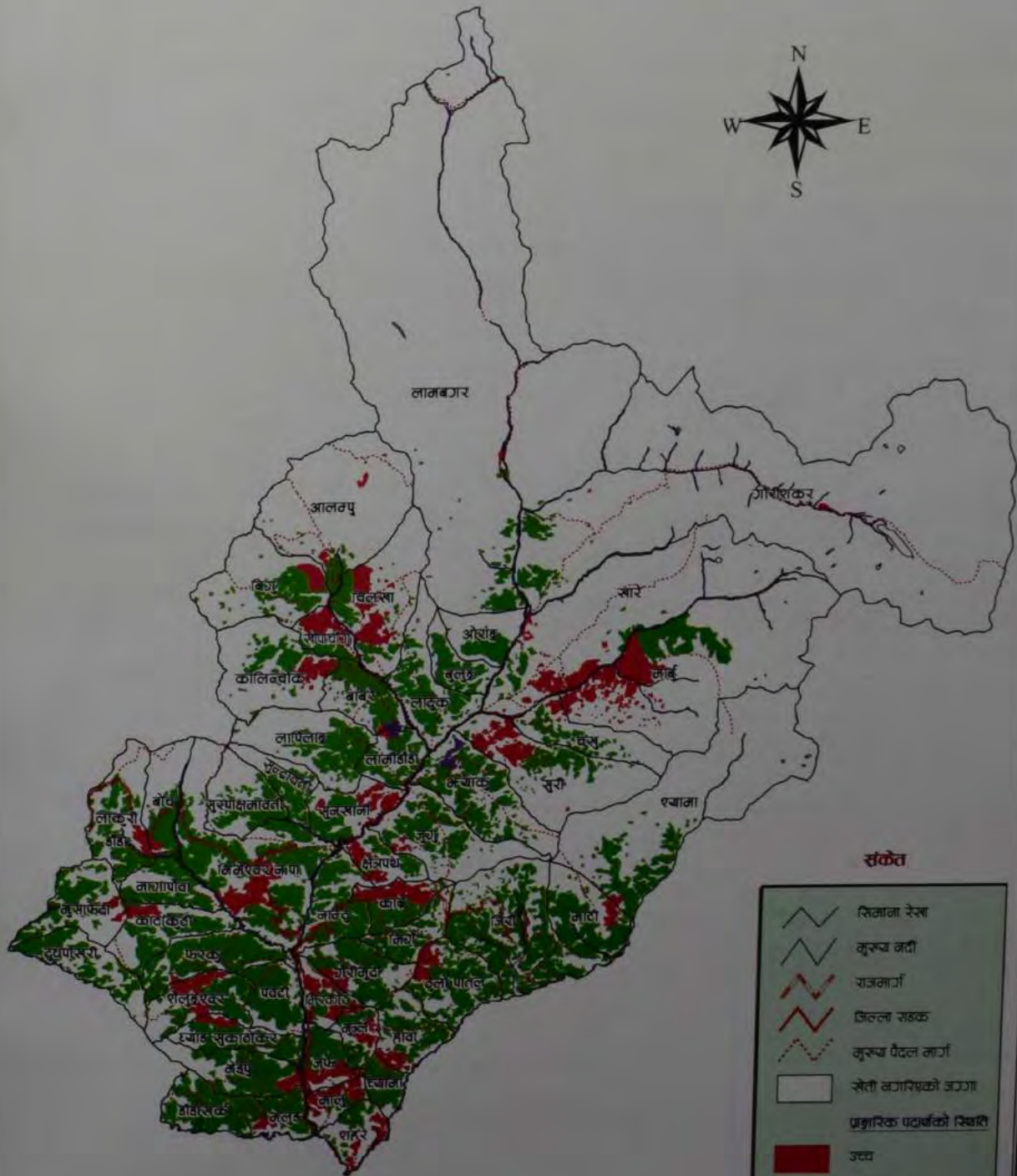
मुख्य कारणहरूमा माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको कमी, माटोमा भएको नाइट्रोजन चुहिएर, उडेर, विरुवाले उपयोग गरेर, माटोमा नाइट्रोजन स्थिरिकरण हुनु, विरुवाको आवश्यकता अनुरूप नाइट्रोजन नथपिनु आदि हुन ।

नाइट्रोजन तत्वका स्रोतहरूमा प्राङ्गारिक मल, रसायनिक मल, वर्षाको पानी, माटोको प्राङ्गारिक पदार्थ जीवाणुबाट स्थिरिकरण आदि प्रमुख हुन् ।

दोलखा जिल्लाको माटोमा नाइट्रोजन मध्यम खालको छ । यसको कारण प्राङ्गारिक पदार्थले पनि नाइट्रोजनलाई टेवा दिने हुँदा प्राङ्गारिक पदार्थ जिल्लामा मध्यम खालको भएको हुँदा नाइट्रोजनको कमी नदेखिएता पनि माटोमा यी तत्व दिगो राख्न नाइट्रोजन तत्व प्रयोग गरी रहनु उचित हुन्छ । त्यसको परिपूर्ति गरिराख्नु आवश्यक हुन्छ ।

दोलखा जिल्ला

प्राङ्गारिक पदार्थको स्थिति

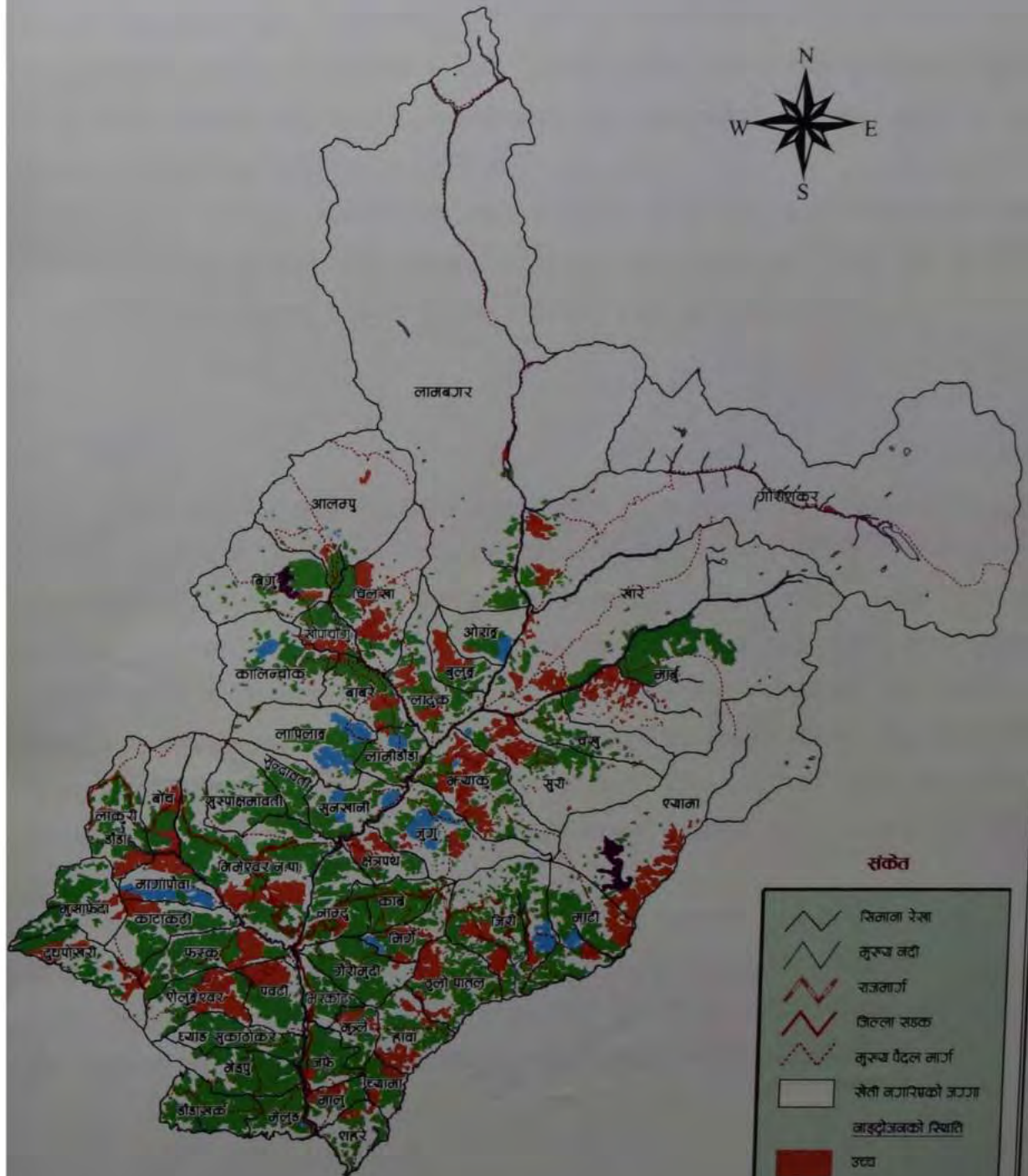

Scale

10 0 10 20 30 Kilometers

दोलखा जिल्ला

नाइट्रोजनको स्थिति

Scale
10 0 10 20 30 Kilometers

४) फस्फोरस

फस्फोरस बाली विरुवाको लागि आवश्यक पर्ने प्रमुख तत्व हो । फस्फोरस सवै जीवित कोषिकामा पाइन्छ । फस्फोरसको मुख्य काम जराको विकास, समयमै बाली पकाउने दलहन बालीमा गिर्खा बनाउने, पात, दाना र विरुवाको गुणस्तर बढाउने आदि कामको लागि फस्फोरस तत्वको आवश्यकता पर्दछ । यही फस्फोरसको कमी हुन गएमा पातमा वैजनी रंग देखिनु, जराको विकास रोकिनु, बालीको विकास रोकिनु, बाली समयमा नपाक्नु, बीउ र दाना गुणस्तरयुक्त पोटिला नहुनु जस्ता लक्षणहरु देखा पर्दछन् । फस्फोरसको मुख्य श्रोत भनेको एप्टाइट खनिज हो अन्य श्रोतमा रसायनिक मल, प्राङ्गारिक मलहरु नै हो ।

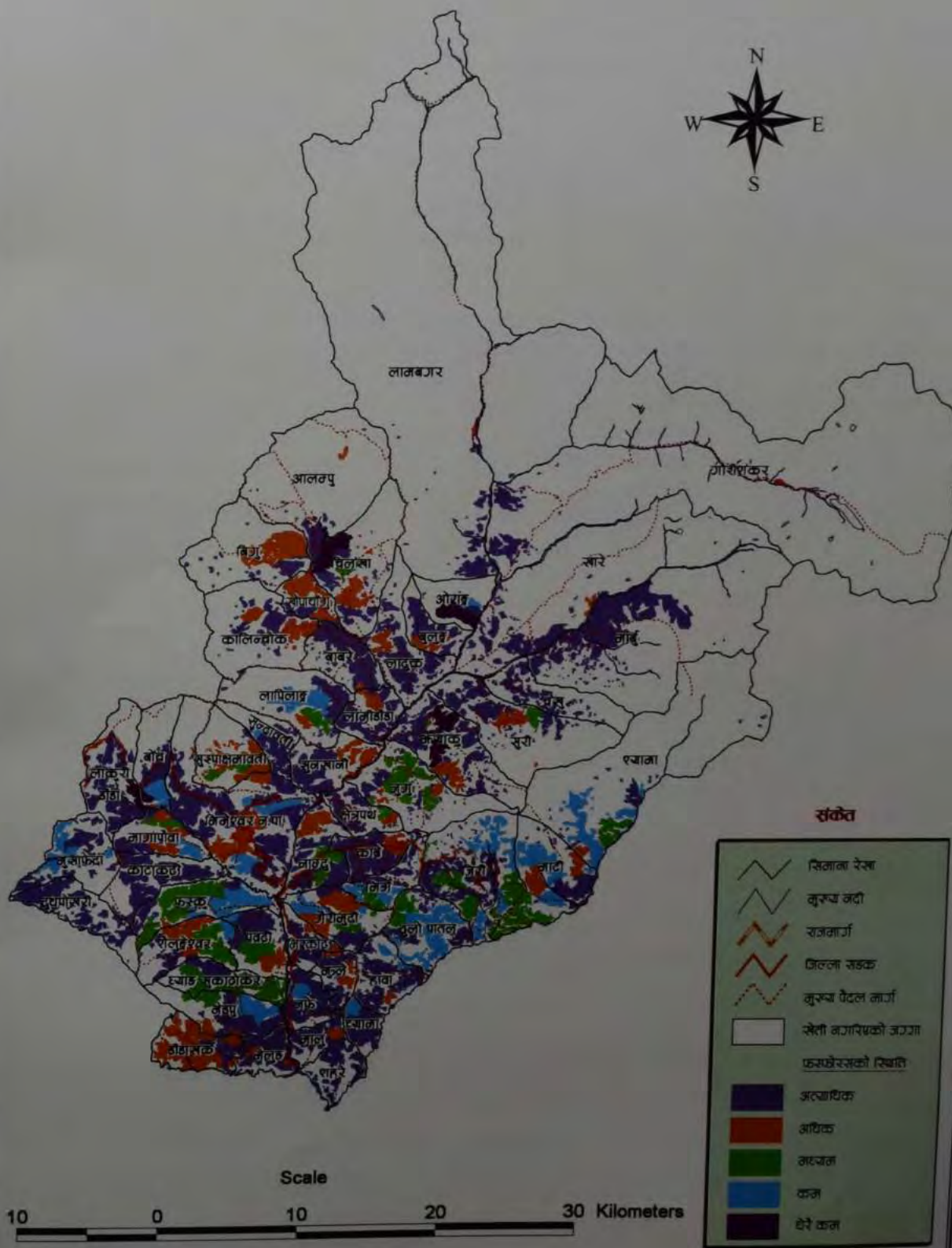
दोलखा जिल्लामा फस्फोरसको मात्रा अत्यधिक भएको हुँदा फस्फोरसको स्थिति राम्रो पाइएको छ । यसलाई दिगो राख्न मलखाद प्रयोग भने जारी राख्नु पर्दछ । खेती गर्दा सिफारिश गरिएको परिमाणमा मलखाद प्रयोग गर्नु पर्दछ । जसबाट माटो पनि विग्रन पाउँदैन ।

५) पोटास

पोटास तत्व पनि बाली विरुवालाई आवश्यक पर्ने प्रमुख तत्व मध्ये एक हो । पोटासले माड तथा चिनी बनाउन र परिवहन गर्न, रोगकीराको आक्रमण रोक्न, दानालाई पोटिलो पार्ने, जाडो तथा अन्य अवरोधकहरुलाई सहन सक्ने क्षमता बढाउन सहयोग गर्दछ । पोटास तत्वले विरुवाको शारीरिक निर्माणमा गहन भूमिका खेल्दछ । माटोमा पोटास तत्वको कमी भएमा कार्वाहाइड्रेड, न्यूक्लिक एसिड र प्रोटीनको मात्रमा गिरावट आउँदछ । डाँठ, काण्डहरु कमजोर भएर जान्छन् । रोगकीराको आक्रमण बढ्दछ । विरुवा बढ्न सक्दैन । विरुवाका हाँगाका अन्तर गाँठा छोटिन्छन्, विरुवा ढल्दछ । विरुवाका दाना चाउरिने जस्ता लक्षण देखा पर्दछन् । पोटासको मुख्य श्रोत भनेको विनियम योग्य पोटास हो । यसको अलावा विरुवाको अवशेष, प्राङ्गारिक मल, रसायनिक मल आदि हुन् ।

विगत वर्षहरुमा हाम्रो देशको माटोमा पोटास अधिक भएतापनि कृषकवर्गहरुले पोटास कम मात्रामा प्रयोग गर्ने हुँदा पोटासको मात्रा माटोमा घट्दै गएको छ । दोलखा जिल्लामा पोटासको स्थिति अधिक देखि अत्यधिक देखिएको छ । पोटास पनि बाली विरुवाको प्रमुख पोषक तत्व भएको हुँदा माटोबाट घटन नदिन पोटासयुक्त मलहरु सिफारिश अनुसार माटोमा प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

दोलखा जिल्ला
फस्फोरसको स्थिति

दोलखा जिल्ला

पोटासको स्थिति

सिफारिश तथा सुझाव

अतः माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्न परीक्षण गरिएका माथिका नतिजाका आधारमा समग्रमा जिल्लाको माटोको पि.एच. अम्लीय, माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थ मध्यम, माटोमा भएको नाइट्रोजन मध्यम, माटोमा भएको फस्फोरस अत्यधिक र पोट्यास अत्यधिक देखि अधिक देखिन्छ । यसकारण पनि दोलखाको पि.एच.को स्थिति बाहेक अन्य पोषक तत्वहरुको स्थिति सन्तोषजनक देखिन्छ । माटोको pH लाई सुधार गर्न माथि नै सुझावहरु लेखिएको छ भने अन्य पोषक तत्वहरुको स्थिति अझ सुधार गर्न र माटोलाई दिगो राख्न सिफारिशका आधारमा मलखादको प्रयोग बाहेक तलका कुराहरुलाई ध्यानमा राख्न अनुरोध गरिन्छ ।

- माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको प्रयोग प्रशस्त मात्रा गर्ने ।
- रसायनिक मलको प्रयोग जथाभावी नगरी सिफारिश अनुसार मात्र गर्ने ।
- बाली प्रणालीमा सुधारको लागि कोशे बालीहरुको पनि खेती गर्ने ।
- माटो बग्नबाट बचाउन भूक्षयको रोकथाम गर्ने ।
- कम्पोष्ट बनाउने तरिकामा सुधार गरी गुणस्तरयुक्त कम्पोष्ट प्रयोग गर्ने ।
- अम्लीय माटोको सुधार गर्ने ।
- भिराला जग्गाबाट माटो बग्न नदिन गरा बनाइ खेती गर्ने ।
- हरियो मलको प्रयोग गर्ने ।
- माटोको एकीकृत व्यवस्थापन अनुसार खेती प्रणाली गर्ने ।
- वन-संरक्षणमा विशेष ध्यान दिने ।
- कृषि वनको अवधारणालाई प्रयोगमा ल्याउने ।

सन्दर्भ र सामाग्री

- १) एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कार्य पुस्तिका (माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन, ललितपुर)
- २) वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, दोलखा, २०६२/६३
- ३) LRMP, Land Utilization Reports, 1986.
- ४) Jaishy SN, SN Mandal, T. Fujimoto, TB Karki, KH Maskey (1999), Study Report on Organic Manure & Micronutrients.
- ५) ITC Syllabus Soil Survey Methodology, K5, G.W.W. Elbersen, 1991.
- ६) गुल्मी जिल्लाको उर्वराशक्ति नक्सा, २०६१
- ७) Nature and Properting of Soil, N.C. Brady, 2005
- ८) Soil Survey course, Physiography and soil, J.A Zinck, 1991
- ९) Introduction to Soil and soil Fertility, T.B. Khatri Chhetri, 2042

दोलखा जिल्लाको माटो परीक्षण नतिजा

क्र. सं.	त्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१	५४३	कमला सिवाकोटी	सुनखानी-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२	५४४	सिता सिवाकोटी	सुनखानी-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
३	५४५	पद्मराज खरेल	सुनखानी-२	खेत	अम्लीय	कम	कम	अत्यधिक	मध्यम
४	५४६	हरिप्रसाद सिवाकोटी	सुनखानी-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
५	५४७	विष्णु सिवाकोटी	सुनखानी-९	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
६	५४८	कुलप्रसाद सिवाकोटी	सुन्दावती-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
७	५४९	कृष्णप्रसाद सेढाई	सुन्दावती-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८	५५०	जगन्नाथ ओली	सुन्दावती-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
९	५५१	कृष्णप्रसाद ओली	सुन्दावती-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१०	५५२	कृष्णबहादुर ओली	सुन्दावती-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
११	५५३	रामजी सिवाकोटी	सुस्पाक्षमावती-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१२	५५४	टंक सिवाकोटी	सुस्पाक्षमावती-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	कम
१३	५५५	कुमार घिमिरे	सुस्पाक्षमावती-७	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१४	५५६	पद्मबहादुर कार्की	सुस्पाक्षमावती-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१५	५५७	नरबहादुर बुढाथोकी	सुस्पाक्षमावती-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१६	५५८	रामप्रसाद ओली	सुस्पाक्षमावती-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१७	५५९	तिर्थप्रसाद सुवेदी	भिमेश्वर-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१८	५६०	गणेश जोशी	भिमेश्वर-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१९	५६१	चन्द्रबहादुर जोशी	भिमेश्वर-२	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अति कम
२०	५६२	तुलसा कार्की	भिमेश्वर-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२१	५६३	पार्वती श्रेष्ठ	भिमेश्वर-१०	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
२२	५६४	गोमा बस्नेत	बोच-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२३	५६५	गोमा नेपाल	बोच-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२४	५६६	चन्द्रावती फुयाल	बोच-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
२५	५६७	नारायण बस्नेत	बोच-६	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२६	५६८	लक्ष्मी के.सी.	बोच-५	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	अधिक
२७	५६९	बलबहादुर श्रेष्ठ	गौरीशंकर-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२८	५७०	तारादेवी गुरुङ	गौरीशंकर-८	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	अत्यधिक
२९	५७१	मेन्दा शेर्पा	गौरीशंकर-४	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	अत्यधिक
३०	५७२	सोना शेर्पा	गौरीशंकर-६	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
३१	५७३	डोमा शेर्पा	गौरीशंकर-७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम

क्र. सं.	त्याब नं.	नाम	ठेगाना	जगाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राथमिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
३२	५७४	जितबहादुर तामाङ	लामाचौर-४	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
३३	५७५	विरध्वज गुरुङ	लामाचौर-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
३४	५७६	रामबहादुर तामाङ	लामाचौर-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अत्यधिक
३५	५७७	यादवप्रसाद आचार्य	लामाचौर-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	मध्यम
३६	५७८	गिरीम्बा तामाङ	लामाचौर-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
३७	५७९	लालबहादुर सिवाकोटी	लापिलाङ्ग-९	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	अधिक	अधिक
३८	५८०	कुमार थामी	लापिलाङ्ग-८	पाखो	अम्लीय	कम	कम	मध्यम	अत्यधिक
३९	५८१	छविबाला थामी	लापिलाङ्ग-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
४०	५८२	धनबहादुर श्रेष्ठ	लापिलाङ्ग-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
४१	५८३	शंकर थामी	लापिलाङ्ग-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
४२	५८४	कृष्णबहादुर थापा	बाबरे-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
४३	५८५	कमानध्वज पाण्डे	बाबरे-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
४४	५८६	देवीराम पाण्डे	बाबरे-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
४५	५८७	सधकुमार थामी	बाबरे-१	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
४६	५८८	हिमालु पाण्डे	बाबरे-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
४७	५८९	मानबहादुर थामी	कालिन्चोक-२	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
४८	५९०	पान्ते थामी	कालिन्चोक-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
४९	५९१	शेरे थामी	कालिन्चोक-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
५०	५९२	हिरामाया थामी	कालिन्चोक-५	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	अधिक	मध्यम
५१	५९३	बिरे थामी	कालिन्चोक-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
५२	५९४	हिरामाया थामी	खोपाचांगु-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
५३	५९५	नरबहादुर थामी	खोपाचांगु-२	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक
५४	५९६	गौरी श्रेष्ठ	खोपाचांगु-५	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
५५	५९७	लक्ष्मी खड्का	खोपाचांगु-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
५६	५९८	नरकुमारी खत्री	खोपाचांगु-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
५७	५९९	नन्कले थामी	बिगु-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
५८	६००	मानबहादुर श्रेष्ठ	बिगु-६	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
५९	६०१	जंकबहादुर खड्का	बिगु-५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
६०	६०२	दलबहादुर थामी	बिगु-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
६१	६०३	नेत्रप्रसाद धिमिरे	बिगु-२	पाखो	अम्लीय	धेरै कम	धेरै कम	अधिक	अधिक
६२	६०४	बुडिलाल थामी	बिलखा-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	अधिक

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
६३	६०५	ज्ञानबहादुर श्रेष्ठ	चिलखा-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	अत्यधिक
६४	६०६	चलकबहादुर थामी	चिलखा-२	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
६५	६०७	बिरबहादुर खड्का	चिलखा-८	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
६६	६०८	भक्तबहादुर खड्का	चिलखा-४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
६७	६०९	दिलकबहादुर थामी	आलम्पु-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
६८	६१०	पहलबहादुर थामी	आलम्पु-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
६९	६११	नरबहादुर थामी	आलम्पु-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
७०	६१२	दल्लेबहादुर थामी	आलम्पु-४	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७१	६१३	आँघे थामी	आलम्पु-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७२	६१४	चोम देम्बा शेर्पा	माबुँ-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७३	६१५	गोपाल आचार्य	माबुँ-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७४	६१६	सार्की तामाङ	माबुँ-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
७५	६१७	हस्तबहादुर श्रेष्ठ	माबुँ-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७६	६१८	सुशिला मगर	माबुँ-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
७७	६१९	कुमार गुरुङ	चंखु-९	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
७८	६२०	वेनीबहादुर तामाङ	चंखु-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
७९	६२१	कर्मा शेर्पा	चंखु-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
८०	६२२	बिरबहादुर बि.क.	चंखु-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८१	६२३	आइते तामाङ	चंखु-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८२	६२४	चेतबहादुर श्रेष्ठ	खारे-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
८३	६२५	शेषध्वज कार्की	खारे-२	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८४	६२६	नरबहादुर श्रेष्ठ	खारे-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८५	६२७	सन्धमाया तामाङ	खारे-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
८६	६२८	शहदेव कार्की	खारे-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
८७	६२९	बिरबहादुर बि.क.	सुरी-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
८८	६३०	निर्मला खड्का	सुरी-३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
८९	६३१	मकरध्वज गुरुङ	सुरी-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
९०	६३२	बिरबहादुर तामाङ	सुरी-९	पाखो	अम्लीय	कम	कम	अत्यधिक	अधिक
९१	६३३	भिमबहादुर सुनुवार	सुरी-७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक

क्र. सं.	व्याव. सं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि. एन. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
९२	६३४	राजकुमार तामाङ	भ्याकु-३	पाखो	तटस्थ (करिब)	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
९३	६३५	तुलबहादुर कार्की	भ्याकु-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	धेरै कम	अधिक
९४	६३६	कैदारबहादुर कार्की	भ्याकु-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	धेरै कम	अत्यधिक
९५	६३७	अकमबहादुर बस्नेत	भ्याकु-५	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
९६	६३८	काली शोर्पा	भ्याकु-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अत्यधिक
९७	६३९	टेकबहादुर कार्की	जुगु-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
९८	६४०	सानबहादुर जिरेल	जुगु-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अत्यधिक
९९	६४१	कमल रावत	जुगु-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१००	६४२	मोहनकुमार लामा	जुगु-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
१०१	६४३	दिल्लीप्रसाद धिमिरे	जुगु-४	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१०२	६४४	रिसांग लामा	ओराङ्ग-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१०३	६४५	कुते थामी	ओराङ्ग-५	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१०४	६४६	दिलबहादुर कार्की	ओराङ्ग-३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	अधिक
१०५	६४७	जंकध्वज कार्की	ओराङ्ग-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
१०६	६४८	बलबहादुर तामाङ	ओराङ्ग-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	धेरै कम	मध्यम
१०७	६४९	लाउरे तामाङ	बुलुङ्ग-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१०८	६५०	गंगाबहादुर खड्का	बुलुङ्ग-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१०९	६५१	टहलबहादुर भुजेल	बुलुङ्ग-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
११०	६५२	बिर्खबहादुर खड्का	बुलुङ्ग-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१११	६५३	फगेन्द्र गजाधर	बुलुङ्ग-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
११२	६५४	भरतकुमार ओली	लादुक-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
११३	६५५	केशरबहादुर के.सी.	लादुक-७	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
११४	६५६	रामबहादुर ठकुरी	लादुक-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
११५	६५७	लोकबहादुर पाकुवाल	लादुक-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
११६	६५८	धनबहादुर धिमिरे	लादुक-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अत्यधिक
११७	६५९	धनमाया	लामिडाँडा-३	पाखो	तटस्थ (करिब)	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
११८	६६०	मोतीशंकर सिवाकोटी	लामिडाँडा-५	खेत	अम्लीय	कम	कम	अधिक	मध्यम
११९	६६१	ललितादेवी कार्की	लामिडाँडा-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१२०	६६२	भक्त ब. सिवाकोटी	लामिडाँडा-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१२१	६६३	हरिमाया कार्की	लामिडाँडा-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१२२	६६४	अनन्त कार्की	मेलुङ्ग-१	खेत	अम्लीय	कम	कम	अधिक	मध्यम
१२३	६६५	मोहन खेष्ठ	मेलुङ्ग-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१२४	६६६	शोभा नेपाल	मेलुङ्ग-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१२५	६६७	काशीनाथ पोखरेल	मेलुङ्ग-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१२६	६६८	बासु पौडेल	मेलुङ्ग-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१२७	६६९	मलमली तामाङ	डाँडाखर्क-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१२८	६७०	कमला तामाङ	डाँडाखर्क-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१२९	६७१	दुर्गाबहादुर कार्की	डाँडाखर्क-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१३०	६७२	कमला थापा	डाँडाखर्क-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१३१	६७३	शारदा श्रेष्ठ	डाँडाखर्क-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१३२	६७४	मकरबहादुर तामाङ	भेड्पु-५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३३	६७५	छेत्रीबहादुर तामाङ	भेड्पु-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३४	६७६	रामबहादुर बम्जन	भेड्पु-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१३५	६७७	निरबहादुर बम्जन	भेड्पु-२	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	अधिक
१३६	६७८	बिरबहादुर तामाङ	भेड्पु-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३७	६७९	शिवभक्त कार्की	घ्याङ सुकाठोकर-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१३८	६८०	कुमारसिंग गोले	घ्याङ सुकाठोकर-४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१३९	६८१	मानबहादुर तामाङ	घ्याङ सुकाठोकर-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१४०	६८२	काजी तामाङ	घ्याङ सुकाठोकर-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
१४१	६८३	खिलप्रसाद भण्डारी	घ्याङ सुकाठोकर-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४२	६८४	मानबहादुर माझी	भिरकोट-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४३	६८५	बद्रीबहादुर कटुवाल	भिरकोट-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४४	६८६	रणध्वज के.सी.	भिरकोट-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४५	६८७	कृष्णबहादुर कार्की	भिरकोट-८	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४६	६८८	दुर्गाप्रसाद काफ्ले	भिरकोट-९	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४७	६८९	टेकबहादुर काफ्ले	भुले-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४८	६९०	तिलकबहादुर काफ्ले	भुले-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१४९	६९१	शुभराज तामाङ	भुले-७	खेत	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	कम	मध्यम
१५०	६९२	दुर्गाबहादुर कार्की	भुले-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१५१	६९३	दलबहादुर साकी	भुले-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५२	६९४	भोजबहादुर साकी	जफे-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१५३	६९५	हरिबहादुर रम्बा	जफे-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५४	६९६	केशरबहादुर बस्नेत	जफे-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५५	६९७	गंगाबहादुर कार्की	जफे-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१५६	६९८	ज्ञानबहादुर कार्की	जफे-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५७	६९९	पोख साकी	मालु-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५८	७००	सूर्यप्रसाद पोखरेल	मालु-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१५९	७०१	ठाकुरप्रसाद पोखरेल	मालु-७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६०	७०२	बिरबहादुर श्रेष्ठ	मालु-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६१	७०३	पूर्णबहादुर श्रेष्ठ	मालु-२	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१६२	७०४	शम्बर ब. कालिकस्ते	सहरे-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६३	७०५	जीवकुमार खड्का	सहरे-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६४	७०६	तिलकप्रसाद भण्डारी	सहरे-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१६५	७०७	कृष्णबहादुर सुवेदी	सहरे-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६६	७०८	डिल्लीप्रसाद फुयाल	सहरे-४	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६७	७०९	तिर्थप्रसाद चौलागाईं	च्यामा-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१६८	७१०	विष्णुप्रसाद फुयाल	च्यामा-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६९	७११	कुलप्रसाद फुयाल	च्यामा-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१७०	७१२	भोलाराम फुयाल	च्यामा-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७१	७१३	रुद्रप्रसाद धमाल	च्यामा-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१७२	७१४	हरिलाल फुयाल	हावा-८	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७३	७१५	ताराबहादुर सुनुवार	हावा-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
१७४	७१६	केशरबहादुर बि.क.	हावा-३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७५	७१७	भक्तबहादुर सुनुवार	हावा-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७६	७१८	कन्यामाया सुनुवार	हावा-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१७७	७१९	रामबहादुर गिरेल	क्षेत्रपा-७	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७८	७२०	गंगाबहादुर खड्का	क्षेत्रपा-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७९	७२१	विष्णु राजलवत	क्षेत्रपा-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१८०	७२२	गणेशबहादुर श्रेष्ठ	क्षेत्रपा-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
१८१	७२३	यमबहादुर श्रेष्ठ	क्षेत्रपा-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१२५	६६७	काशीनाथ पोखरेल	मेलुङ्ग-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१२६	६६८	बासु पौडेल	मेलुङ्ग-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१२७	६६९	मलमली तामाङ	डाँडाखर्क-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१२८	६७०	कमला तामाङ	डाँडाखर्क-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१२९	६७१	दुर्गाबहादुर कार्की	डाँडाखर्क-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१३०	६७२	कमला थापा	डाँडाखर्क-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१३१	६७३	शारदा श्रेष्ठ	डाँडाखर्क-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१३२	६७४	मकरबहादुर तामाङ	भेड्पु-५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३३	६७५	छेत्रीबहादुर तामाङ	भेड्पु-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३४	६७६	रामबहादुर बम्जन	भेड्पु-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१३५	६७७	निरबहादुर बम्जन	भेड्पु-२	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	अधिक
१३६	६७८	बिरबहादुर तामाङ	भेड्पु-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१३७	६७९	शिवभक्त कार्की	घ्याङ सुकाठोकर-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१३८	६८०	कुमारसिंग गोले	घ्याङ सुकाठोकर-४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१३९	६८१	मानबहादुर तामाङ	घ्याङ सुकाठोकर-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१४०	६८२	काजी तामाङ	घ्याङ सुकाठोकर-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
१४१	६८३	खिलप्रसाद भण्डारी	घ्याङ सुकाठोकर-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४२	६८४	मानबहादुर माझी	भिरकोट-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४३	६८५	बद्रीबहादुर कटुवाल	भिरकोट-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४४	६८६	रणध्वज के.सी.	भिरकोट-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४५	६८७	कृष्णबहादुर कार्की	भिरकोट-८	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४६	६८८	दुर्गाप्रसाद काफ्ले	भिरकोट-९	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४७	६८९	टेकबहादुर काफ्ले	भुले-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१४८	६९०	तिलकबहादुर काफ्ले	भुले-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१४९	६९१	शुभराज तामाङ	भुले-७	खेत	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	कम	मध्यम
१५०	६९२	दुर्गाबहादुर कार्की	भुले-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१५१	६९३	दलबहादुर साकी	भुले-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५२	६९४	भोजबहादुर साकी	जफे-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१५३	६९५	हरिबहादुर रम्बा	जफे-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५४	६९६	केशरबहादुर बस्नेत	जफे-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५५	६९७	गंगाबहादुर कार्की	जफे-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१५६	६९८	ज्ञानबहादुर कार्की	जफे-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५७	६९९	पोख साकी	मालु-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१५८	७००	सूर्यप्रसाद पोखरेल	मालु-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१५९	७०१	ठाकुरप्रसाद पोखरेल	मालु-७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६०	७०२	बिरबहादुर श्रेष्ठ	मालु-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६१	७०३	पूर्णबहादुर श्रेष्ठ	मालु-२	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१६२	७०४	शम्बर ब. कालिकस्ते	सहरे-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६३	७०५	जीवकुमार खड्का	सहरे-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६४	७०६	तिलकप्रसाद भण्डारी	सहरे-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१६५	७०७	कृष्णबहादुर सुवेदी	सहरे-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६६	७०८	डिल्लीप्रसाद फुयाल	सहरे-४	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१६७	७०९	तिर्थप्रसाद चौलागाई	च्यामा-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१६८	७१०	विष्णुप्रसाद फुयाल	च्यामा-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१६९	७११	कुलप्रसाद फुयाल	च्यामा-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१७०	७१२	भोलाराम फुयाल	च्यामा-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७१	७१३	रुद्रप्रसाद धमाल	च्यामा-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१७२	७१४	हरिलाल फुयाल	हावा-८	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७३	७१५	ताराबहादुर सुनुवार	हावा-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
१७४	७१६	केशरबहादुर बि.क.	हावा-३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७५	७१७	भक्तबहादुर सुनुवार	हावा-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७६	७१८	कन्यामाया सुनुवार	हावा-९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१७७	७१९	रामबहादुर गिरेल	क्षेत्रपा-७	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७८	७२०	गंगाबहादुर खड्का	क्षेत्रपा-८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१७९	७२१	विष्णु राजलवत	क्षेत्रपा-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१८०	७२२	गणेशबहादुर श्रेष्ठ	क्षेत्रपा-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
१८१	७२३	यमबहादुर श्रेष्ठ	क्षेत्रपा-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम

क्र. सं.	ल्याब नं.	नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
१८२	७२४	रामकृष्ण दहाल	काबे-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१८३	७२५	विष्णु क्षेत्री	काबे-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१८४	७२६	कृष्ण हमाल	काबे-९	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१८५	७२७	चन्द्रबहादुर भिजा	काबे-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१८६	७२८	राजु उप्रेती	नाम्दु -६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१८७	७२९	भक्तबहादुर खड्का	नाम्दु-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१८८	७३०	तारा घेस	क्षेत्रपा-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१८९	७३१	धनबहादुर घिमिरे	काबे-३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१९०	७३२	रामप्रसाद दहाल	काबे-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
१९१	७३३	गोपीलाल दहाल	मिर्गे-७	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१९२	७३४	खडकप्रसाद पराजुली	मिर्गे-८	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	अधिक
१९३	७३५	पद्म दहाल	मिर्गे-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१९४	७३६	मायानाथ दहाल	मिर्गे-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अधिक
१९५	७३७	गोपाल नेपाली	मिर्गे-४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
१९६	७३८	मिष्ठान थोकर	मिर्गे-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
१९७	७३९	भगवती शर्मा	गौरीमुदी-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१९८	७४०	प्रेम श्रेष्ठ	गौरीमुदी-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
१९९	७४१	तार्क तामाङ	गौरीमुदी-७	खेत	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	कम	अधिक
२००	७४२	शिवबहादुर बुढाथोकी	गौरीमुदी-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२०१	७४३	मिस्रबहादुर श्रेष्ठ	गौरीमुदी-२	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२०२	७४४	टिका गिरी	गौरीमुदी-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२०३	७४५	रमेश भुजेल	नाम्दु-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२०४	७४६	राधिका भुजेल	नाम्दु-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२०५	७४७	मिस्रप्रसाद जैसी	नाम्दु-३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२०६	७४८	पूण्यप्रसाद घिमिरे	नाम्दु-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२०७	७४९	कृष्णमाया नेपाली	गिरी-३	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	अत्यधिक
२०८	७५०	पद्मबहादुर बि.क.	जिरी-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अत्यधिक
२०९	७५१	हरिबहादुर जिरेल	जिरी-९	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२१०	७५२	अमृतबहादुर खत्री	जिरी-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
२११	७५३	कृष्ण जिरेल	जिरी-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अत्यधिक
२१२	७५४	कृतिमान जिरेल	जिरी-३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
२१३	७५५	बुनु शेर्पा	श्यामा-७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२१४	७५६	मिस्रबहादुर बस्नेत	श्यामा-८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अत्यधिक

क्र. सं.	त्याब नं.	नाम	ठेगाना	जगाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राङ्गारिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटास स्थिति
२१५	७५७	निरबहादुर कार्की	श्यामा-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अत्यधिक
२१६	७५८	पद्मबहादुर बस्नेत	श्यामा-५	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	मध्यम
२१७	७५९	बलबहादुर कार्की	श्यामा-३	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२१८	७६०	बिरबहादुर गुभाजु	श्यामा-६	पाखो	अम्लीय	धेरै कम	धेरै कम	कम	अधिक
२१९	७६१	तेजबहादुर खड्का	माली-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अधिक
२२०	७६२	नुवुं टासी शेर्पा	माली-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अधिक
२२१	७६३	लाम्पा शेर्पा	माली-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
२२२	७६४	दत्तेम्बा शेर्पा	माली-४	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	अधिक
२२३	७६५	सोनाम शेर्पा	माली-५	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	अधिक
२२४	७६६	कमलबहादुर खत्री	माली-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
२२५	७६७	टेकबहादुर सापकोटा	ठुलोपातल-३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	अत्यधिक
२२६	७६८	तिलबहादुर तामाङ	ठुलोपातल-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अत्यधिक
२२७	७६९	दिलबहादुर घिसिङ	ठुलोपातल-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अत्यधिक
२२८	७७०	दिलबहादुर पाख्रिन	ठुलोपातल-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अत्यधिक
२२९	७७१	बिरबहादुर तामाङ	ठुलोपातल-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
२३०	७७२	काले तामाङ	ठुलोपातल-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
२३१	७७३	जलबहादुर तामाङ	फस्कु-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२३२	७७४	मकरबहादुर गुरुङ	फस्कु-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
२३३	७७५	गणेशबहादुर गुरुङ	फस्कु-१	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
२३४	७७६	कृष्णबहादुर बस्नेत	फस्कु-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२३५	७७७	ज्ञानबहादुर सुवेदी	फस्कु-६	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२३६	७७८	कर्णबहादुर श्रेष्ठ	शैलुशेखर-१	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२३७	७७९	पासाङध्वज लामा	शैलुशेखर-२	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	अधिक
२३८	७८०	भिमराज घपलिया	शैलुशेखर-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अधिक
२३९	७८१	दिल्लीबहादुर बस्नेत	शैलुशेखर-६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२४०	७८२	हरिबहादुर खड्का	शैलुशेखर-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२४१	७८३	सोमबहादुर बुढाथोकी	पोवटी-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२४२	७८४	शिवे दमाई	पोवटी-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२४३	७८५	भिमसेन उप्रेती	पोवटी-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	अधिक
२४४	७८६	ज्योती उप्रेती	पोवटी-७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२४५	७८७	कृष्णबहादुर बस्नेत	पोवटी-८	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
२४६	७८८	कान्छा लामा	काटाकुटी-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
२४७	७८९	चित्रबहादुर कार्की	काटाकुटी-६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२४८	७९०	धकबहादुर थापा	काटाकुटी-५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक

क्र. सं.	त्याब नं.	नाम	ठेगाना	जगाको प्रकार	पि.एच. स्थिति	प्राथमिक पदार्थ स्थिति	नाइट्रोजन स्थिति	फोस्फोरस स्थिति	पोटॅस स्थिति
२४९	७९१	गणेशबहादुर कार्की	कटाकुटी-१	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२५०	७९२	कर्णबहादुर खड्का	कटाकुटी-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२५१	७९३	हरिबहादुर तामाङ	मागापौवा-५	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	कम
२५२	७९४	विदुर सापकोटा	मागापौवा-५	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अधिक	कम
२५३	७९५	सूर्यबहादुर तामाङ	मागापौवा-३	पाखो	अम्लीय	कम	कम	कम	मध्यम
२५४	७९६	सुकुमान तामाङ	मागापौवा-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२५५	७९७	नेत्रबहादुर श्रेष्ठ	मागापौवा-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
२५६	७९८	प्रेम श्रेष्ठ	मागापौवा-१	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम
२५७	७९९	कृष्णबहादुर श्रेष्ठ	भुसाफेदा-९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२५८	८००	खड्गबहादुर श्रेष्ठ	भुसाफेदा-७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२५९	८०१	धनबहादुर श्रेष्ठ	भुसाफेदा-८	पाखो	क्षारीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२६०	८०२	दुम्बेशकुमार श्रेष्ठ	भुसाफेदा-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२६१	८०३	रुदनकुमार श्रेष्ठ	भुसाफेदा-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	कम	मध्यम
२६२	८०४	माइतेसिंग योन्जन	दुधपोखरी-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२६३	८०५	भक्तबहादुर वि.क.	दुधपोखरी-४	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२६४	८०६	हरिबहादुर मोक्तान	दुधपोखरी-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	कम
२६५	८०७	धनमाया वि.क.	दुधपोखरी-७	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२६६	८०८	माइती लामा	दुधपोखरी-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२६७	८०९	ज्ञानबहादुर श्रेष्ठ	लाकुरीडाँडा-४	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२६८	८१०	विश्वबहादुर के.सी.	लाकुरीडाँडा-३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२६९	८११	शशी थामी	लाकुरीडाँडा-५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२७०	८१२	दलबहादुर श्रेष्ठ	लाकुरीडाँडा-२	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२७१	८१३	चित्रमान थामी	लाकुरीडाँडा-६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक

